

GUVERNUL REPUBLICII MOLDOVA

HOTĂRÂRE nr. _____

din _____ 2024

Chișinău

**Pentru aprobarea Programului național de accelerare a dezvoltării mun. Bălți
în calitate de pol de dezvoltare pentru anii 2024-2028**

În temeiul art. 5 lit. a) și art. 6 lit. h) din Legea nr. 136/2017 cu privire la Guvern (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2017, nr. 252, art. 412), cu modificările ulterioare, precum și în scopul promovării eficiente a politicii statului în domeniul dezvoltării regionale, Guvernul HOTĂRĂȘTE:

1. Se aprobă Programul național de accelerare a dezvoltării mun. Bălți în calitate de pol de dezvoltare pentru anii 2024-2028 (se anexează).

2. Ministerele și alte autorități administrative centrale cu responsabilități în domeniu vor întreprinde măsurile necesare pentru realizarea obiectivelor Programului național de accelerare a dezvoltării mun. Bălți în calitate de pol de dezvoltare pentru anii 2024-2028.

3. Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale va monitoriza procesul de implementare a Programului național de accelerare a dezvoltării mun. Bălți în calitate de pol de dezvoltare pentru anii 2024-2028 și va prezenta anual, până la data de 15 aprilie a anului următor celui de referință, Consiliului Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale și Locale și Guvernului raportul de progres.

4. Controlul asupra executării prezentei hotărâri se pune în sarcina Ministerului Infrastructurii și Dezvoltării Regionale.

Prim-ministru

DORIN RECEAN

Contrasemnează:

Ministrul infrastructurii
și dezvoltării regionale

Andrei Spînu

Aprobat
prin Hotărârea Guvernului nr. /2024

**PROGRAMUL NAȚIONAL
de accelerare a dezvoltării mun. Bălți în calitate de pol
de dezvoltare pentru anii 2024-2028**

I. INTRODUCERE

Programul național de accelerare a dezvoltării mun. Bălți în calitate de pol de dezvoltare pentru anii 2024-2028 (în continuare – *Program*) reprezintă viziunea Guvernului Republicii Moldova și prioritățile asumate privind măsurile necesare pe termen mediu pentru susținerea accelerării dezvoltării mun. Bălți în calitate de pol de dezvoltare și are scopul să faciliteze parteneriatul dintre autoritățile administrației publice centrale și municipale, partenerii de dezvoltare și societatea civilă în vederea conjugării eforturilor individuale și comune de sprijinire a accelerării dezvoltării socioeconomice a mun. Bălți.

Dezvoltarea mun. Bălți în calitate de al doilea centru urban al țării și unicul oraș cu statut de municipiu de rangul întâi (în condițiile în care or. Tiraspol este teritoriul necontrolat de autoritățile constituționale ale Republicii Moldova) constituie o prioritate strategică națională în realizarea țințelor și obiectivelor Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova Europeană 2030” (în continuare – *SND 2030*), aprobată prin Legea nr. 315/2022 și ale Strategiei naționale de dezvoltare regională a Republicii Moldova pentru anii 2022-2028 (în continuare – *SNDR 2022-2028*), aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 40/2022, urmând să contribuie substanțial la reducerea tendințelor actuale de supraconcentrare a resurselor în mun. Chișinău în detrimentul restului teritoriului național.

Necesitatea elaborării Programului este prevăzută de *SNDR 2022-2028* și de Programul Operațional Regional Nord 2022-2024, aprobat prin Decizia Consiliului Regional pentru Dezvoltare Nord nr. 3 din 28 februarie 2022, urmând ca acesta să detalieze și să concretizeze acțiunile ce vor fi întreprinse în contextul realizării obiectivului general de creștere a competitivității și ocupării forței de muncă a regiunilor prin consolidarea rolului și funcțiilor orașelor în calitate de motoare de creștere economică.

La elaborarea Programului s-a ținut cont de prevederile Titlului IV, Capitolul 20 „Dezvoltare regională, cooperarea la nivel transfrontalier și regional” din Acordul de Asociere între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte, ratificat de Parlamentul Republicii Moldova prin Legea nr. 112/2014. La fel, Programul este corelat și cu alte politici ale Uniunii Europene:

- Avizul Comitetului Regiunilor privind descentralizarea în Uniunea Europeană și rolul autonomiei locale și regionale în elaborarea și punerea în aplicare a politicilor UE 2013/C 139/08¹;

- Urban Agenda for the EU Initiative (Futurium)²;

- Politici de dezvoltare urbană sustenabilă ale Comisiei Europene³.

Totodată, implementarea prezentului Program urmează să sprijine realizarea Agendei de Dezvoltare Durabilă 2030, adoptată la Summitul Organizației Națiunilor Unite la 25 septembrie 2015, în special a Obiectivului de Dezvoltare Durabilă (în continuare – *ODD*) nr. 11 „Dezvoltarea orașelor și a așezărilor umane pentru ca ele să fie deschise tuturor, sigure, reziliente și durabile” și a următoarelor ținte naționale: 11.2 (asigurarea accesului la sisteme de transport sigure, echitabile, accesibile și durabile pentru toți, îmbunătățirea siguranței rutiere, în special prin extinderea rețelelor de transport public), 11.3 (susținerea dezvoltării durabile a regiunilor, asigurarea unui sistem urban policentric și asigurarea localităților cu documentație de urbanism), 11.7 (asigurarea accesului universal la spații verzi și publice sigure, incluzive și accesibile, în special pentru femei și copii, persoane în etate și cele cu dizabilități) și 11.a (susținerea conexiunilor pozitive economice, sociale și de mediu între zonele urbane, periurbane și rurale prin consolidarea planificării naționale și regionale pentru dezvoltare).

Elaborarea Programului este fundamentată și de noua paradigmă de dezvoltare regională a Republicii Moldova (aprobată prin Decizia Consiliului Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale nr. 4/20), care impune o aplicare transversală a principiului concentrării asupra tuturor intervențiilor sectoriale și intersectoriale, urmărind, în mod special, trei aspecte:

- concentrarea resurselor: cea mai mare parte a resurselor urmează a fi direcționată către zonele cu cel mai mare potențial de creștere, care ulterior vor repartiza resursele pentru dezvoltarea zonelor proxime;

- concentrarea efortului: cea mai mare parte a resurselor urmează a fi direcționată către prioritățile de creștere economică;

- concentrarea cheltuielilor: fondurile alocate urmează a fi valorificate într-o manieră intensivă, pentru galvanizarea eficienței și eficacității.

Elaborarea Programului se bazează pe prevederile cadrului normativ în vigoare de reglementare a procesului de planificare, elaborare, aprobare, implementare, monitorizare și evaluare a documentelor de politici publice (aprobată prin Hotărârea Guvernului nr. 386/2020), și vizează domeniul de activitate al Guvernului – dezvoltarea regională, stabilit prin Legea nr. 136/2017 cu privire la Guvern.

Programul a fost elaborat de Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale în comun cu Agenția de Dezvoltare Regională Nord (în continuare –

¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:52012AR2214>

² <https://www.urbanagenda.urban-initiative.eu/>

³ https://ec.europa.eu/regional_policy/policy/themes/urban-development_en

ADR Nord), cu asistența metodologică și financiară a Proiectului GIZ „Modernizarea serviciilor publice locale” și cu suportul tehnic al Agenției pentru Dezvoltare Regională Vest din România, în baza unui proces exhaustiv de informare, consultare și implicare a altor actori locali relevanți:

- Primăria și Consiliul municipal Bălți
- Consiliul Regional pentru Dezvoltare Nord
- Instituțiile administrației publice centrale de resort
- Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți
- Zona Economică Liberă Bălți (în continuare – *ZEL Bălți*)
- Camera de Comerț și Industrie, filiala Bălți
- Centrul Contact Bălți

Orizontul de timp de planificare a Programului îl constituie perioada 2024-2028.

II. ANALIZA SITUAȚIEI

Tendențele actuale de dezvoltare a Republicii Moldova continuă să fie dominate de avansarea modelului monopolar de dezvoltare, caracterizat prin concentrarea disproporționată a resurselor și asigurarea bunăstării în mun. Chișinău, pe fundalul marginalizării crescânde a regiunilor periferice.

În prezent, produsul regional brut/locuitor în mun. Chișinău este de aproape 5 ori mai mare decât în regiuni⁴, ceea ce influențează negativ competitivitatea economică a Republicii Moldova și indicatorii medii de calitate a vieții cetățenilor țării, stimulând perpetuarea migrației externe și interne.

Experiența internațională demonstrează că fără orașe regionale puternice, o țară nu poate avea regiuni puternic dezvoltate și nici o economie națională robustă. Aceasta deoarece dezvoltarea se manifestă prin concentrarea creșterii în câteva centre și propagarea acesteia către zonele din jur, până când dezvoltarea ajunge în toate colțurile țării. În contextul integrării europene, este necesar a crea și în Republica Moldova astfel de centre urbane, care vor servi drept adevărate poluri de dezvoltare pentru localitățile din regiune, atât din punct de vedere economic, cât și din punct de vedere educațional și cultural. Ca exemple de orașe regionale puternice pot fi remarcate cele din România, Italia, Franța.

În general, orașele mari (și în special al doilea oraș după capitală) reprezintă sursa de dinamism a unei țări și au un rol esențial în îmbunătățirea performanței economiei naționale și a economiilor regionale. Conform Organizației Națiunilor Unite (ONU), în prezent, mai mult de jumătate din populația lumii trăiește în orașe. Până în 2050, se estimează că 7 din 10 oameni vor trăi în zone urbane. Orașele sunt motoarele creșterii economice și contribuie cu peste 80% din PIB-ul global. Cu toate acestea, ele sunt, de asemenea, responsabile pentru mai mult de 70% din emisiile globale de gaze cu efect de

⁴ Conform datelor SNDR 2022-2028

seră. Dacă este bine planificată și gestionată, dezvoltarea urbană poate fi durabilă și poate asigura prosperitatea unei regiuni.

Așa cum relevă analiza efectuată în contextul elaborării SNDR 2022-2028, unul dintre factorii principali care determină perpetuarea modelului monopolar de dezvoltare teritorială a Republicii Moldova constă în existența unui decalaj demografic și economic foarte mare dintre primul (mun. Chișinău) și cel de al doilea (mun. Bălți) centru urban din țară după mărime, ceea ce subminează foarte mult perspectivele de dezvoltare policentrică a teritoriului național. Printre cauzele care au provocat apariția și intensificarea acestor dezechilibre în dezvoltare pot fi menționate următoarele:

- implicarea slabă a autorităților administrației publice locale la promovarea oportunităților de dezvoltare a municipiului;
- neacordarea unui statut special mun. Bălți, care să-i ofere mai multe oportunități de gestionare a impozitelor, de consolidare a capacităților administrației publice locale etc.;
- capacitatea redusă de finanțare de la bugetul municipal pentru modernizarea infrastructurii;
- concentrarea investițiilor naționale și străine în zona capitalei, în mod majoritar, în timp ce mun. Bălți suferă de un deficit acut de investiții.

În acest context, SNDR 2022-2028 evidențiază în mod direct marginalizarea și periferizarea economică, socială, culturală, educațională și administrativă a mun. Bălți și impactul negativ al acestei situații asupra echilibrării dezvoltării teritoriale a Republicii Moldova.

Conform celor mai recente date statistice oficiale, numărul populației (cu reședință obișnuită) în mun. Bălți a coborât deja sub 100 de mii, alcătuind în anul 2022, conform datelor BNS, circa 96 de mii de locuitori, ceea ce constituie doar 60% din totalul populației existente în anul 1990.

Respectiv, putem constata că, pe parcursul ultimilor 30 de ani, populația mun. Bălți s-a redus cu circa 40% (de la 164,800 la 96,370 locuitori), ceea ce reflectă una dintre cele mai mari descreșteri demografice urbane în Republica Moldova.

După un șir de indicatori se înregistrează descreșterea ponderii mun. Bălți în totalul valorilor pe Republica Moldova:

- ponderea în volumul total al investițiilor capitale (din toate sursele) s-a redus de la 8,6% în 1995 la 4% în 2022;
- ponderea în totalul lucrărilor de construcție executate s-a redus de la 6,6% în 2005 la 3,6% în 2022;
- ponderea în cifra de afaceri a comerțului cu amănuntul s-a redus de la 8,9% în 2005 la 3,4% în 2020;
- ponderea în suprafața totală de fond locativ nou dat în exploatare s-a redus de la 8,6% în 1995 la 3,7% în 2022.

Dinamica ponderii mun. Bălți în indicatorii naționali de dezvoltare

Nr. crt.	Indicatori	Evoluția (Δ în puncte procentuale)	2022	2020	2015	2010	2005
1.	Populație prezentă	≅	3.8	3.8	3.8	3.8	3.8
2.	Număr total de salariați	↗ [+0.6]	6.3	6.4	5.9	6.3	5.7
3.	Salariu mediu (brut)	↘ [-22]	92	96	104	107	114
4.	Numărul de agenți economici	↗ [+0.6]	4.6	4.7	4.7	4.4	4.0
5.	Volumul total al cifrei de afaceri a agenților economici	↘ [-0.7]	4.8	5.4	5.2	5.4	5.5
6.	Volumul investițiilor capitale (din toate sursele)	↘ [-1]	4	4	3	4	5
7.	Darea în exploatare a locuințelor (mii m ²)	↗ [+1.1]	3.7	1.8	1.2	0.8	2.6
8.	Volumul producției industriale livrate	↗ [+6.2]	15.9	14.4	11.0	10.8	9.7
9.	Volumul lucrărilor de construcții	↘ [-3.0]	3.6	3.4	4.4	5.0	6.6
10.	Cifra de afaceri a comerțului cu amănuntul	↘ [-5.5]	-	3.4	5.8	7.8	8.9

Sursa: calculele autorilor în baza datelor BNS

Totodată, este de menționat că succesul administrării ZEL Bălți în atragerea unor investitori strategici (deschiderea a 5 uzine noi cu peste 5 mii de angajați⁵ de către companiile internaționale „Draexlmaier Automotive” și „Gebauer & Griller”) a reușit să compenseze într-o mare măsură declinul industriilor tradiționale și a consolidat poziția mun. Bălți în calitate de al doilea centru industrial al țării. Astfel, ponderea mun. Bălți în totalul volumul producției industriale pe țară a crescut de la circa 10% în anul 2000 la 15,9% în anul 2022. În același context, în special datorită activității ZEL Bălți, ponderea mun. Bălți în totalul numărului de salariați pe țară a crescut de la circa 5% în anul 2000 la 6,3% în anul 2022.

Totuși, creșterea industrială nu a reușit să soluționeze problema sistemică de aprofundare graduală a decalajelor de dezvoltare socioeconomică a mun. Bălți față de mun. Chișinău. Astfel, raportat per locuitor, volumul construcțiilor constituie în prezent doar 37% față de nivelul Chișinăului, cifra de afaceri a agenților economici – 50%, volumul de investiții capitale – 46%, iar cifra de afaceri a comerțului cu amănuntul – doar 28%.

⁵ Inclusiv peste 60% din angajați sunt atrași din raioanele proximale.

**Valoarea per locuitor a indicatorilor de dezvoltare a mun. Bălți
raportată la nivelul mun. Chișinău**

Nr. crt.	Indicatori	Evoluția (Δ în puncte procentuale)	2022	2020	2015	2010	2005
1.	Populație prezentă	↘ [-4]	14	16	16	17	18
2.	Număr total de salariați	↗ [+6]	90	82	75	82	84
3.	Salariu mediu (brut)	↘ [-10]	75	80	88	85	85
4.	Volumul total al cifrei de afaceri a agenților economici	↗ [+7]	50	47	42	44	43
5.	Volumul investițiilor capitale (din toate sursele)	↘ [-8]	46	32	27	35	54
6.	Volumul investițiilor capitale din bugetul de stat	↘ [-33]	21	43	27	35	54
7.	Volumul producției industriale livrate	↗ [+78]	220	177	117	110	142
8.	Volumul lucrărilor de construcții	↘ [-11]	37	31	36	41	48
9.	Cifra de afaceri a comerțului cu amănuntul	↘ [-61]	-	28	49	80	89

*Sursa: calculele autorilor în baza datelor BNS (raportat la populație prezentă;
anul 2022 – la populația cu reședință obișnuită)*

Mai mult, după valoarea unui șir de indicatori relativi (per locuitor), mun. Bălți se poziționează deja chiar sub media națională:

- nivelul salariului mediu în mun. Bălți s-a redus față de media națională de la 114% în anul 2005 la 92% în anul 2022;
- volumul comerțului cu amănuntul per locuitor s-a redus de la 237% față de media națională în 2005 la 89% în anul 2020;
- volumul investițiilor capitale per locuitor s-a redus de la 141% față de media națională în 2005 la 113% în anul 2022;
- volumul lucrărilor de construcții per locuitor s-a redus de la 176% față de media națională în 2005 la 95% în anul 2022.

Tabelul 3

**Valoarea per locuitor a indicatorilor de dezvoltare a mun. Bălți
raportată la nivelul mediu pe Republica Moldova**

Nr. crt.	Indicatori	Evoluția (Δ în puncte procentuale)	2022	2020	2015	2010	2005
----------	------------	--	------	------	------	------	------

1.	Număr total de salariați	↗ [+15.6]	168	166.5	157.8	169.6	152.4
2.	Salariu mediu (brut)	↘ [-22]	92	95.9	104	107	114
3.	Numărul de agenți economici	↗ [+15.9]	123.1	121.8	125.8	119.0	107.2
4.	Volumul total al cifrei de afaceri a agenților economici	↘ [-20]	127	139	137	145	147
5.	Volumul investițiilor capitale (din toate sursele)	↘ [-28]	113	91	82	112	141
6.	Darea în exploatare a locuințelor (mii m ²)	↗ [+30]	99	46	33	21	69
7.	Volumul producției industriale livrate, mii lei	↗ [+166]	423	373	291	289	257
8.	Volumul lucrărilor de construcții	↘ [-81]	95	89	116	134	176
9.	Cifra de afaceri a comerțului cu amănuntul	↘ [-2]	-	89	155	210	237

Sursa: calculele autorilor în baza datelor BNS (raportat la populație prezentă; anul 2022 – la populația cu reședință obișnuită)

Totodată, analiza detaliată relevă că, după 30 de ani de decădere socioeconomică, în prezent mun. Bălți nu corespunde nici măcar criteriilor minime de definire a orașelor cu statut de municipiu de rangul întâi, în corespundere cu prevederile Legii nr. 764/2001 privind organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova, înregistrând carențe majore pe mai multe dimensiuni (a se vedea anexa).

Astfel, doar 46% din drumurile și străzile din mun. Bălți sunt asfaltate, ceea ce este mult sub nivelul minim de 60% solicitat de legislația în vigoare pentru o localitate urbană, pentru a corespunde statutului de municipiu. După acest indicator, mun. Bălți este depășit chiar de mai multe orașe – centre raionale (de exemplu: Edineț – 61%, Orhei – 60%, Telenești – 50%, Comrat – 47%).

Mai mult decât atât, peste 80% din drumurile asfaltate din mun. Bălți sunt de calitate nesatisfăcătoare, iar 6 din 11 poduri municipale se află în stare avansată de avariere.

În acest sens, pentru a asigura un nivel minim satisfăcător al calității infrastructurii rutiere (ce presupune minimum 60% din drumuri să fie asfaltate de calitate bună), sunt necesare investiții de aproximativ 1,8 miliarde de lei (reabilitarea capitală a 87 km și construcția a 33 km de drumuri).

Totodată, mobilitatea urbană din mun. Bălți rămâne a fi puternic afectată de starea avariată (cu prăbușiri pe anumite sectoare) a străzii Kiev (care exercită o funcție importantă de accesibilitate și tranzit), ceea ce creează ambuteiaje semnificative și incomodități locuitorilor și agenților economici. Costul realizării acestui proiect depășește 260 de milioane de lei.

Un criteriu legal obligatoriu pentru un oraș cu statut de municipiu de rangul întâi îl constituie existența și funcționarea unui aeroport operațional, pentru asigurarea accesibilității internaționale. În acest context, începând cu anul 2015, Aeroportul Internațional Bălți-Leadoveni (LUBL) nu mai funcționează, infrastructura acestuia intrând într-un proces de degradare continuă.

Este de menționat că Aeroportul Internațional Bălți-Leadoveni a fost conceput de la bun început drept al doilea aeroport al țării, în trecut realizându-se curse regulate naționale și internaționale. Conform studiului de fezabilitate, elaborat în anul 2019 de SC „Regional Air Service” (România), există posibilități tehnice de extindere a pistei aeroportului până la 2,900 metri, ceea ce ar permite primirea aeronavelor de toate categoriile.

În prezent, doar 73% din populația mun. Bălți are acces la servicii centralizate de aprovizionare cu apă potabilă, ceea ce este sub nivelul minim de 80% solicitat de legislația în vigoare pentru o localitate urbană, pentru a corespunde statutului de municipiu. Acest nivel este mai jos în comparație cu toate orașele regionale cu statut de pol de dezvoltare: Cahul – 98%, Edineț – 82%, Orhei – 98%, Soroca – 89%, Ungheni – 82%, Comrat – 93%. Mai mult decât atât, sistemul de apeducte se caracterizează printr-un grad avansat de uzură fizică și morală, pierderile în rețea constituind circa 62%. Situația populației din zonele rurale din comunitățile care aparțin mun. Bălți privind accesul la servicii centralizate de aprovizionare cu apă potabilă este și mai deplorabilă. Astfel, numărul persoanelor din zona rurală conectate la serviciile centralizate de aprovizionare cu apă potabilă este inferior numărului persoanelor din zona urbană, cele mai afectate fiind persoanele cu vârsta de peste 60 de ani.

Situația nu este mai bună nici în ceea ce privește acoperirea cu servicii centralizate de canalizare. Doar 70% din locuitorii mun. Bălți sunt conectați la sistemul municipal de evacuare a apelor uzate, în condițiile în care minimul stipulat de lege pentru orașe cu statut de municipiu este de 75%. După acest indicator, mun. Bălți este depășit deja de mai multe orașe regionale (de exemplu, mun. Cahul și Orhei), care au beneficiat de investiții majore în acest domeniu din partea partenerilor de dezvoltare.

Stația de epurare a apelor uzate din mun. Bălți cunoaște un grad avansat de uzură fizică și morală, nedisponând de treapta terțiară de tratare (necesară pentru eliminarea azotului și fosforului), care este solicitată în corespundere cu legislația în vigoare. Pentru construcția unei noi stații de epurare a apelor uzate, sunt necesare investiții de circa 600 de milioane de lei, iar pentru soluționarea problemelor majore a rețelelor de canalizare – minimum 140 de milioane de lei.

O carență majoră în dezvoltarea mun. Bălți o constituie starea infrastructurii spațiilor publice și a infrastructurii urbanistice de bază, acestea

fiind construite în perioada sovietică, fără ca să beneficieze ulterior de intervenții sistemice de rehabilitare și modernizare.

Una dintre cele mai sesizabile probleme urbanistice ale mun. Bălți se referă la starea centrului civic urban. Dispunând de cea mai extinsă zonă pietonală din țară (str. Independenței – Piața Vasile Alecsandri), aceasta n-a avut până în prezent o reparație de calitate. În cea mai mare parte pavajul, spațiile verzi, fațadele clădirilor și mobilierul urban sunt uzate moral și fizic, sunt inestetice și de o calitate necorespunzătoare.

La fel, la majoritatea curților din cartierele blocurilor de locuințe nu au avut loc intervenții de rehabilitare pe parcursul ultimilor 30-40 de ani, fiind caracterizate de spații publice degradate și de rețele ingineresti învechite.

Totodată, în ceea ce privește calitatea vieții, mun. Bălți nu dispune de o infrastructură minimă de facilități pentru acoperirea necesităților de bază de recreere, sport și petrecere a timpului liber, pentru a fi atractiv pentru populația tânără și calificată, ceea ce influențează calitatea vieții și oportunitățile de dezvoltare atât pentru copii și adolescenți, cât și pentru populația de o vârstă înaintată.

În acest sens, se atestă două curențe majore: lipsa unei zone de recreere și lipsa unui complex sportiv multifuncțional.

Municipiul Bălți nu dispune de o zonă de recreere de o calitate bună (de importanță regională) care ar trebui considerată un atribut obligatoriu pentru al doilea oraș al țării. În acest sens, potențialul enorm pe care îl deține zona „Caiac-Canoe” rămâne nevalorificată. Costurile estimative de amenajare și regenerare a zonei (inclusiv cu dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare și cu facilități de distracție și recreere) constituie circa 100 de milioane de lei.

De asemenea, municipiul Bălți nu dispune de un complex sportiv multifuncțional de importanță națională de tipul „Bălți Arena” (cerință minimă pentru un oraș cu statut de municipiu de rangul întâi, conform prevederilor legale), pentru asigurarea necesităților municipale și regionale, precum și pentru găzduirea unor competiții naționale și internaționale. Construcția unui asemenea obiectiv necesită investiții minime de circa 400 de milioane de lei.

Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți continuă să exercite un rol esențial în dezvoltarea municipiului, depunând eforturi susținute de diversificarea și modernizarea ofertei educaționale (inclusiv în domeniile ingineresti, administrarea afacerilor și TIC). Totuși, universitatea se confruntă în prezent cu o provocare majoră determinată de descreșterea demografică și, respectiv, reducerea drastică a numărului de studenți care, în ultimii 15 ani, s-a diminuat cu circa 2/3. În acest sens, fără găsirea unor soluții inovative de creștere a numărului de studenți (și, în primul rând, prin internaționalizare), activitatea universității va fi într-o perioadă extrem de dificilă de asigurare a continuității și sustenabilității.

Dezvoltarea urbanistică a municipiului Bălți este, de asemenea, subminată de capacitatea redusă de finanțare pentru modernizarea infrastructurii din bugetul municipal, capacitatea fiscală per locuitor⁶ constituind în 2020 doar 58% față de mun. Chișinău, fiind chiar mai mică decât a mun. Comrat (65% față de Chișinău) și Orhei (81% față de Chișinău).

Respectiv, având o economie subdezvoltată (cu un salariu mediu sub media națională) și un nivel inferior al calității vieții, mun. Bălți, nu reprezintă astăzi o alternativă valabilă pentru generația tânără și pentru specialiștii calificați, caracterizându-se printr-un exod continuu al creierelor și al brațelor de muncă calificate. Astfel, potrivit datelor statistice din 1 ianuarie 2022, populația tânără din municipiu a constituit 25 497 de persoane sau 26,0% din numărul total al populației cu reședință obișnuită, dintre care 52,0% – femei și 48,0% – bărbați. Acest număr este în diminuare permanentă, ca rezultat al proceselor migraționale din localitate cauzate de lipsa locurilor de muncă bine plătite și sigure. Subdezvoltarea economică a municipiului și oportunitățile economice limitate sunt factorii principali care împiedică tinerii din mun. Bălți să-și realizeze aspirațiile profesionale atât în calitate de angajați, cât și în calitate de angajatori.

Totodată, cea mai vulnerabilă categorie de populație din municipiu este populația cu vârstă înaintată (de la 60 de ani), care a constituit, la data de 1 ianuarie 2022, 20 130 de persoane sau 20,5% din numărul total al populației cu reședință obișnuită. Din cauza veniturilor modeste, populația din categoria respectivă de vulnerabilitate are accesul cel mai scăzut la utilități și la infrastructura tehnico-edilitară (apă, canalizare, trotuare). În acest sens, fără investiții substanțiale în infrastructura tehnico-edilitară, municipiul va cunoaște o erodare continuă, având un impact negativ asupra întregii regiuni.

Prin urmare, prezentul Program va avea efecte directe și indirecte asupra mai multor categorii de beneficiari. Grupul țintă reprezintă circa 100 000 de locuitori ai mun. Bălți, care vor beneficia de o infrastructură urbană modernizată, de accesibilitate și de servicii sociale îmbunătățite, precum și de un mediu de afaceri dezvoltat.

Grupul țintă al Programului este reprezentat de tinerii antreprenori din sectorul IMM-urilor, antreprenorii cu potențial înalt de export, familiile tinere, gospodăriile cu venituri mici, studenți.

Pentru a asigura un nivel minim de dezvoltare socioeconomică a mun. Bălți, care ar corespunde criteriilor legale de bază înaintate față de orașe cu statut de municipiu de rangul întâi, sunt necesare investiții de circa 2,7 miliarde de lei (a se vedea anexa), inclusiv 1,8 miliarde de lei – pentru îmbunătățirea calității spațiilor publice, confortului urban și infrastructurii tehnico-edilitare; 0,7 miliarde de lei – pentru îmbunătățirea accesibilității și mobilității urbane; 0,2 miliarde de lei – pentru susținerea unei creșteri economice inteligente.

Realizarea investițiilor și implementarea proiectelor prezentate în Program vor contribui nu doar la îmbunătățirea nivelului de trai a grupelor vulnerabile

⁶ Conform datelor Ministerului Finanțelor pentru anul 2021.

(tineri, persoane cu dizabilități, persoane cu vârsta de pensionare, familii tinere etc.), dar va consolida poziția municipiului Bălți în calitate de pol de dezvoltare și cel de al doilea centru urban din țară. Totodată, implementarea Programului va contribui la creșterea PIB-ului regional și va diminua discrepanțele dintre municipiul Chișinău și Regiunea de Dezvoltare Nord. În acest sens, Programul va facilita creșterea numărului de studenți, inclusiv internaționali, și va spori oportunitățile pentru atragerea în câmpul muncii a tinerilor specialiști și a populației apte de muncă în Regiunea de Dezvoltare Nord. Astfel, vor fi create premise favorabile pentru populația activă din punct de vedere economic și va fi impulsionată creșterea demografică la nivelul regiunii.

Evident, aceste investiții presupun un efort financiar care depășește cu mult capacitatea bugetului municipal și nu vor putea fi realizate fără un sprijin consistent din partea autorităților administrației publice centrale și a partenerilor internaționali de dezvoltare. Un pas important în vederea consolidării rolului mun. Bălți în calitate de pol de dezvoltare îl constituie promovarea și aprobarea Legii cu privire la statutul special al mun. Bălți⁷.

III. OBIECTIVE GENERALE ȘI SPECIFICE

Scopul elaborării Programului, în contextul noului ciclu de planificare strategică regională (SNDR 2022-2028), constă în detalierea și concretizarea acțiunilor necesare pentru realizarea obiectivului de accelerare a dezvoltării mun. Bălți în calitate de pol de dezvoltare, în continuarea eforturilor conjugate ale autorităților administrației publice locale și centrale, sectorului privat, societății civile și partenerilor de dezvoltare, inclusiv în vederea direcționării alocării resurselor publice și private în atingerea obiectivelor strategice ale politicii naționale de dezvoltare regională.

Astfel, în corespundere cu cadrul strategic al SNDR 2022-2028, cu Programul Operațional Regional Nord (2022-2024) și cu noua paradigmă de dezvoltare regională a Republicii Moldova⁸, obiectivul general al Programului constă în consolidarea rolului mun. Bălți în calitate de pol de dezvoltare și al doilea centru urban al țării, atractiv pentru locuitori, antreprenori și vizitatori, care generează creștere economică, bunăstare și ocupare a forței de muncă.

Pentru realizarea obiectivului general de accelerare a dezvoltării mun. Bălți în calitate de pol de dezvoltare, implementarea Programului va fi axată pe următoarele 3 obiective specifice, care vor urmări, în principal, depășirea curenților majore în ceea ce privește corespunderea mun. Bălți cu criteriile de bază înaintate de cadrul legal față de municipii de rangul întâi și orașe – poli de dezvoltare:

⁷ Avizul pozitiv al Guvernului la proiectul de lege (cu propuneri de ajustare) a fost aprobat în cadrul Ședinței Guvernului din 6 iulie 2022, organizată în mun. Bălți.

⁸ Aprobata de CNCDR a Republicii Moldova la data de 13.02.2020.

obiectivul specific 1. Modernizarea urbanistică și dezvoltarea infrastructurii de servicii și utilități publice;

obiectivul specific 2. Îmbunătățirea mobilității urbane și a calității infrastructurii de acces naționale și internaționale;

obiectivul specific 3. Susținerea unei creșteri economice inteligente, bazate pe avantajele competitive regionale.

Obiectivul specific 1. Modernizarea urbanistică și dezvoltarea infrastructurii de servicii și utilități publice

Stabilirea acestui obiectiv specific s-a axat pe importanța primordială pe care o are calitatea infrastructurii urbanistice și a dotărilor tehnico-edilitare ale mun. Bălți în determinarea competitivității economice, a atractivității investiționale și a dinamismului social atât pentru municipiu, cât și pentru toată regiunea de nord a Republicii Moldova.

După 30 de ani de subdezvoltare și subfinanțare, infrastructura urbanistică a mun. Bălți a degradat continuu, fiind afectată de o ruralizare, periferizare și decădere pronunțată a calității spațiilor publice, a infrastructurii tehnico-edilitare de bază și a mediului de locuire, în general.

În consecință, mun. Bălți a devenit din ce în ce mai neatrăgător pentru planificarea vieții și a carierei generației tinere, și a specialiștilor cu calificare înaltă, precum și pentru oamenii de afaceri autohtoni și investitorii străini.

În acest sens, Programul prevede intervenții sistemice de sprijinire a mun. Bălți în realizarea următoarelor priorități:

- modernizarea urbanistică a centrului civic al mun. Bălți (zona pietonală str. Independenței/Piața Vasile Alecsandri) și consolidarea simbolismului acesteia ca nucleu al celui de al doilea oraș al țării. Intervențiile vor aborda în ansamblu toate elementele specifice infrastructurii unui centru civic urban de calitate corespunzătoare: pavajul, spațiile verzi, fațadele clădirilor și mobilierul urban, precum și funcțiunile economice, comerciale și reprezentative;

- regenerarea și dotarea tehnico-edilitară a zonei „Caiac-Canoe” drept zonă de recreere și petrecere a timpului liber de importanță națională;

- construcția unui complex sportiv multifuncțional de importanță națională de tipul „Bălți Arena”, pentru găzduirea unor competiții și evenimente cultural-sportive naționale și internaționale, ceea ce va întări rolul și funcțiile mun. Bălți în calitate de al doilea oraș al țării;

- extinderea rețelelor de apă-canalizare pentru a crește rata de acoperire cu servicii, în vederea corespunderii criteriilor minime legale înaintate față de orașe cu statut de municipiu: de la 73% la minimum 80% pentru alimentarea cu apă și de la 70% la minimum 75% pentru canalizare;

- construcția unei noi stații regionale de epurare a apelor uzate (SEAU), dotată cu treapta mecanică, biologică și terțiară de tratare;

- regenerarea și modernizarea complexă a cartierelor blocurilor de locuințe multietajate, prin lucrări complexe de amenajare a infrastructurii spațiilor publice a curților, a căilor de acces și asigurare a măsurilor de eficiență energetică (termoizolare);

- consolidarea capacității administrative și instituționale a localității pentru dezvoltarea și implementarea proiectelor de regenerare urbană, mobilitate etc.: activități legate de evaluare și studii, colectare de date, comunicare, informare și publicitate, planificare, gestionare, monitorizare, evaluare proiecte.

Obiectivul specific 2. Îmbunătățirea mobilității urbane și a calității infrastructurii de acces naționale și internaționale

Stabilirea acestui obiectiv s-a bazat pe importanța pe care o are accesibilitatea externă și mobilitatea internă pentru asigurarea condițiilor de dezvoltare și creștere a competitivității economice a mun. Bălți.

În acest context, pe parcursul ultimilor 30 de ani, mun. Bălți s-a caracterizat prin o înrăutățire semnificativă a parametrilor de accesibilitate și mobilitate urbană, determinată, în special, de stoparea activității Aeroportului Internațional Bălți-Leadoveni (LUBL) și de scăderea calității infrastructurii rutiere (în prezent doar circa 10% din drumurile locale sunt de calitate satisfăcătoare, în condițiile în care peste 50% din drumuri în general nu sunt asfaltate).

În acest sens, Programul prevede intervenții sistemice de sprijinire a mun. Bălți în realizarea următoarelor priorități:

- elaborarea unui Plan de mobilitate urbană durabilă, care să promoveze mobilitatea urbană durabilă în oraș, să asigure conexiunea facilă cu localitățile învecinate și să prioritizeze strategic investițiile în mobilitate;

- crearea premiselor pentru relansarea activității Aeroportului Internațional Bălți-Leadoveni (LUBL) prin parteneriat public-privat (PPP), în calitate de al doilea aeroport al țării, precum și a unui cargo-terminal. În acest context, urmează actualizarea studiului de fezabilitate și promovarea extinderii și consolidării activității obiectivului prin dezvoltarea unei infrastructuri complementare de servicii de instruire pentru piloți și tehnicieni de aviație, precum și de deservire tehnică a aeronavelor;

- reabilitarea infrastructurii drumurilor în vederea asigurării unui minim de 25% din necesități pentru atingerea indicatorului minim de corespundere a localității cu statutul de municipiu (60% din drumuri asfaltate de calitate corespunzătoare);

- reconstrucția capitală a străzii Kiev ca arteră urbană de legătură și tranzit a cartierelor Slobozia și Dacia (unde locuiesc 40% din orașeni) și zona centrală a municipiului, pentru descongestionarea traficului urban și ameliorarea calității mobilității urbane, ținând cont de principii ca: prioritizarea în trafic a mijloacelor de transport în comun cu emisii zero și a altor forme de transport prietenoase cu

mediul: bicicleta, mersul pe jos, măsuri de siguranță, accesul îmbunătățit la mobilitate pentru toți membrii societății, culoare de protecție față de infrastructură: stații de monitorizare a poluanților atmosferici, educație pentru siguranță rutieră.

Obiectivul specific 3. Susținerea unei creșteri economice inteligente bazate pe avantajele competitive regionale

Stabilirea acestui obiectiv s-a bazat pe importanța primordială pe care o are economia locală asupra calității vieții, asupra atractivității și a perspectivelor de dezvoltare a municipiului Bălți.

În pofida creșterii industriale pozitive (datorate în special activității ZEL Bălți, municipiul se caracterizează încă printr-un nivel scăzut al dezvoltării economice și a antreprenorialului, în condițiile în care salariul mediu constituie doar 92% față de media națională. Totodată, pe parcursul ultimilor 20 de ani s-a înregistrat o descreștere pronunțată a indicatorilor relativi de dezvoltare economică, atât în comparație cu mun. Chișinău, cât și în raport cu media pe Republica Moldova.

În prezent, mun. Bălți are nevoie de asistență sistemică din partea autorităților administrației publice centrale în consolidarea infrastructurii de sprijinire a afacerilor și, în special, în domeniul inovative cu valoare adăugată sporită (în primul rând TIC), precum și în consolidarea și extinderea rolului Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți ca polarizator al dezvoltării urbane și a inovațiilor.

În acest sens, Programul prevede intervenții sistemice de sprijinire a mun. Bălți în realizarea următoarelor priorități:

- consolidarea și extinderea activității Centrului de Inovare și Transfer Tehnologic Regional NORTEK în calitate de hub antreprenorial regional, cu accent pe dezvoltarea incubatorului de afaceri și acceleratorului de afaceri, în strânsă cooperare cu Organizația pentru Dezvoltarea Antreprenoriatului;

- sprijinirea consolidării, extinderii și internaționalizării activității Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți drept centru universitar internațional, prin atragerea anuală a circa 50 de studenți din afara Republicii Moldova, în special din statele din Asia și Orientul Mijlociu. În acest sens, urmează a fi reformată curricula de specializări și discipline academice, ținând cont de noile tendințe economice europene generate de Green Deal, de digitalizare, de conceptele Industry 4.0/5.0, de includerea unor competențe-cheie pentru toți studenții, în special digitale și antreprenoriale, de modernizarea facilităților campusului universitar, precum și de consolidarea și internaționalizarea potențialului cadrelor didactice universitare în parteneriat cu un centru universitar din Uniunea Europeană, de dezvoltarea cooperării cu angajatorii regionali și cu autoritățile administrației publice locale, de creșterea participării în proiecte Horizon sau în rețele sau parteneriate internaționale

strategice cu cele mai importante rețele europene de institute de cercetare pentru transferul de tehnologie și cunoștințe;

- identificarea sectoarelor economice cu potențial de dezvoltare din zonă, care pot crea pentru Bălți un avantaj competitiv la nivel național sau față de Chișinău, maparea instituțiilor, companiilor, organizațiilor relevante din fiecare domeniu cu potențial prin elaborarea unei Strategii de specializare inteligentă, care să prioritizeze dezvoltarea și inovarea în sectoarele identificate;

- dezvoltarea potențialului local pentru inovare prin:

- consolidarea bazei publice de cercetare prin operaționalizarea, modernizarea organizațiilor de cercetare-dezvoltare-inovare (în continuare – *CDI*) locale existente și înființarea unor noi organizații în domenii conectate cu piața regională sau națională și cu impact economic direct, dar și în domenii legate de noile tendințe globale: reducerea dependenței de combustibili fosili, siguranță alimentară, transformare digitală, economie circulară etc. Proiectele pot include achiziționarea de echipamente/tehnologii adecvate, integrarea de servicii pentru firme, îmbunătățirea competențelor personalului, implementarea unui model de afaceri pentru gestionarea organizațiilor în beneficiul firmelor, susținerea colaborării dintre organizații de *CDI*, întreprinderi și universități. Parteneriatele industrie-universități-organizații de *CDI* sunt esențiale pentru producerea, valorizarea și difuzarea noilor cunoștințe;

- dezvoltarea și operaționalizarea unor clustere de inovare în domeniile economice cu potențial. Se pot susține: stimularea asocierii *ÎMM*-urilor în clustere pentru creșterea capacității de inovare a întreprinderilor și dinamizarea transferului tehnologic, implementarea de proiecte pilot, cum ar fi testarea inițială a noilor tehnologii și transferul de soluții inovatoare către alte sectoare, care generează inovare de produs/proces/marketing/organizațional pentru membri în proiecte derulate în comun;

- dezvoltarea unui sistem de vouchere de inovare, pentru a facilita accesul *ÎMM*-urilor la resurse externe de cercetare și cooperarea activă dintre *ÎMM*-uri și furnizorii de servicii de inovare – organizații de cercetare, universități, entități de transfer tehnologic etc.;

- scheme de granturi pentru finanțarea *ÎMM*-urilor din sectoarele cu potențial identificate, pentru a-și crește productivitatea prin dezvoltarea de produse/servicii cu valoare adăugată mai mare, aplicarea tehnologiilor moderne i4.0/i.5.0, dezvoltare organizațională, implementarea de noi modele de afaceri și de internaționalizare, creșterea eficienței energetice în procesele de producție, inclusiv din surse regenerabile de energie și implementarea principiilor economiei circulare;

- scheme de finanțare pentru start-upuri/spin off-uri/scale-ups. Întreprinderile nou-înființate și cele scale-up reprezintă un factor-cheie al creșterii economice și al creării locurilor de muncă, jucând un rol esențial în promovarea inovării. Investițiile se pot concentra cu precădere pe dezvoltarea unor ecosisteme de start-up eficiente, care să susțină firmele de la lansare și

ulterior în etapele de creștere, în special în domeniile cu potențial înalt de creștere (e.g.: TIC);

- suport pentru transformarea digitală a economiei locale prin creșterea gradului de digitalizare a întreprinderilor și a serviciilor publice. Se pot sprijini IMM-urile cu scheme de granturi în vederea atingerii unei intensități digitale ridicate, prin investiții în achiziția de echipamente IT, licențe, software, resurse de stocare sau procesare, tehnologii specifice de utilizare a inteligenței artificiale, susținerea și promovarea comerțului electronic. Accelerarea transformării digitale la nivelul IMM-urilor din domeniul TIC se poate realiza prin finanțarea dezvoltării de noi tehnologii, servicii, aplicații (Blockchain, AI, IOT, automatizare/robotizare etc.) necesare optimizării și dezvoltării fluxurilor specifice IMM-urilor cu nevoi avansate de digitalizare și care pot avea un impact asupra dezvoltării economice din toate domeniile;

- suport pentru digitalizarea serviciilor publice ale autorității administrației publice locale și conectarea acestora cu întreprinderile prin implementarea unor soluții digitale inovative;

- reconversiunea halelor industriale, a clădirilor abandonate spre activități economice sau pentru dezvoltarea industriilor creative, crearea unei baze de date (platformă online) a activelor și punerea la dispoziția publicului a informațiilor obținute;

- dezvoltarea unui portofoliu de locuințe sociale pentru tinerii specialiști în vederea atragerii de cadre calificate și a menținerii acestora în municipiu pentru sectoarele public și privat;

- promovarea zonelor ce pot fi concesionate de agenții economici, oferind informații detaliate necesare potențialilor investitori;

- demararea de acțiuni și înaintarea demersurilor în vederea mediatizării și promovării avantajelor dezvoltării de afaceri în zonă.

Totodată, măsurile și proiectele propuse pentru implementare în cadrul acestui Program vor integra în mod imperativ următoarele priorități transversale:

- *incluziunea socială*: se va ține cont de necesitățile specifice ale locuitorilor din grupurile vulnerabile pentru a evita efectele nedorite de marginalizare socială. În mod special, vor fi abordate necesitățile și interesele grupurilor de populație cu venituri mici, ale populației în vârstă înaintată, ale tinerilor și persoanelor cu dizabilități. Abordările de dezvoltare trebuie să țină cont inclusiv de necesitățile specifice ale cartierelor urbane defavorizate și marginalizate;

- *bună guvernare*: se va urmări promovarea principiilor de transparență decizională, reprezentativitate, eficiență, eficacitate, inovație și orientare pe termen lung în vederea creșterii încrederii în factorii de decizie locali și naționali și dezvoltarea unor parteneriate largi pentru dezvoltare între toți actorii implicați;

- *eficiența energetică și protecția mediului*: se va pune accent obligatoriu pe găsirea și implementarea de soluții tehnice care vor asigura o eficiență

energetică maximă în vederea minimizării efectelor negative ale dezvoltării infrastructurii urbane asupra mediului înconjurător;

- *aspecte de gen*: proiectarea și dezvoltarea obiectivelor de infrastructură economică, urbanistică, tehnică și edilitară vor ține cont, în mod obligatoriu, de nevoile diferite ale femeilor, bărbaților și copiilor (băieți și fete), pentru asigurarea respectării aspectelor specifice de gen.

IV. PROIECTE PRIORITARE

Programul prevede implementarea unui portofoliu de proiecte care reflectă prioritățile individuale specifice ale mun. Bălți, determinate în baza evaluării necesităților minime pentru consolidarea potențialului de pol de dezvoltare și celui de al doilea centru urban al țării. Pe lângă aceste proiecte prioritare, urmează a fi organizate și alte acțiuni complementare în vederea implementării Programului (descrise în Planul de acțiuni).

Nr. crt.	Proiect	Cost estimativ, mil. lei	Sursa de acoperire	Comentariu
I. Modernizarea urbanistică și dezvoltarea infrastructurii de servicii și utilități publice				
1.	Modernizarea urbanistică a centrului civic al mun. Bălți (zona pietonală str. Independenței/Piața Vasile Alecsandri)	2 50 100	APL Bălți FNDRL Parteneri de dezvoltare – surse necesar a fi identificate	Există documentație tehnică de proiect parțială elaborată de Primăria mun. Bălți în anul 2022. Totuși, este necesar să fie elaborat un concept detaliat de modernizare urbanistică pentru zona centrală și documentația de proiect completă
2.	Regenerarea și dotarea tehnico-edilitară a zonei ”Caiac-Canoe” ca zonă de recreere și petrecere a timpului liber de importanță națională	2 50 50	APL Bălți FNDRL Parteneri de dezvoltare – surse necesar a fi identificate	Este necesar să fie elaborat studiul de fezabilitate și documentația de proiect aferentă
3.	Construcția unui complex sportiv multifuncțional de importanță națională de tipul „Bălți Arena”	2 400	APL Bălți Parteneri de dezvoltare – surse necesar a fi identificate	Este necesar să fie elaborat studiul de fezabilitate și documentația de proiect
4.	Reabilitarea și extinderea rețelelor de canalizare pentru a crește rata de acoperire cu servicii de la 70% la 75%	2 50 190	APL Bălți FNDRL Parteneri de dezvoltare – surse necesar a fi identificate	Există un studiu de fezabilitate elaborat în 2013 de consorțiul internațional „BDO-AQUANET-POYRI”. Este necesar să fie elaborată documentația de proiect
5.	Reabilitarea și extinderea	2	APL Bălți	Există un studiu de fezabilitate

	rețelelor de apeduct pentru a crește rata de acoperire cu servicii de la 73% la 80%	50 90	FNDRL Parteneri de dezvoltare – surse necesar a fi identificate	elaborat în 2013 de consorțiu internațional „BDO-AQUANET-POYRI”. Este necesar să fie elaborată documentația de proiect
6.	Construcția unei noi stații regionale de epurare a apelor uzate, dotată cu treapta mecanică, biologică și terțiară de tratare	2 60 540	APL Bălți FNDRL Parteneri de dezvoltare – surse necesar a fi identificate	Este necesar să fie elaborat studiul de fezabilitate și documentația de proiect
7.	Regenerarea și modernizarea complexă a cartierelor blocurilor de locuințe multietajate	2 200	APL Bălți Programul de finanțare „Fondul pentru eficiență energetică în sectorul rezidențial din Republica Moldova”; parteneri de dezvoltare – surse necesar a fi identificate (inclusiv prin co-finanțarea activităților din sursele locatarilor – proprietari de locuințe)	Este necesar să fie prioritizate cartierele și lucrările primordiale în baza unui studiu de fezabilitate, cu elaborarea ulterioară a documentației de proiect
II. Îmbunătățirea mobilității urbane și a calității infrastructurii de acces naționale și internaționale				
8.	Crearea premiselor pentru relansarea activității Aeroportului Internațional Bălți-Leadoveni (LUBL), în calitate de al doilea aeroport al țării, precum și a unui cargo-terminal	2	Parteneri de dezvoltare pentru actualizarea studiului de fezabilitate și promovarea investițională	Există un studiu de fezabilitate elaborat în anul 2019 de SC „Regional Air Service” SRL la comanda Î.S.„Moldaeroservice”
9.	Reabilitarea infrastructurii drumurilor locale	7 450	APL Bălți Fondul rutier; parteneri de dezvoltare – surse necesar a fi identificate	Se prevede asigurarea a minimum 25% din necesități pentru atingerea indicatorului minim de corespundere cu statutul de municipiu (este necesar să fie reabilite/construite minimum 30 km de drumuri locale)
10.	Reconstrucția capitală a	260	Fondul rutier;	Există documentație tehnică de

	străzii Kiev ca arteră urbană de legătură și tranzit a cartierelor Slobozia și Dacia și zona centrală a municipiului		parteneri de dezvoltare – surse necesar a fi identificate	proiect elaborată de Primăria mun. Bălți în anul 2022
III. Susținerea unei creșteri economice inteligente bazate pe avantajele competitive regionale				
11.	Consolidarea și extinderea activității Centrului de Inovare și Transfer Tehnologic Regional NORTEK ca hub antreprenorial regional în domeniul industriilor creative	25	Parteneri de dezvoltare – surse necesar a fi identificate	Clădirea centrului a fost construită și amenajată în anii 2021-2022, cu finanțare din sursele FNDR. Ulterior, sunt necesare resurse pentru consolidarea și extinderea activităților acestuia
12.	Sprrijinirea internaționalizării activității Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți drept centru universitar internațional	100	Parteneri de dezvoltare – surse necesar a fi identificate	Este necesar să fie dezvoltate structurile instituționale responsabile de internaționalizare și condițiile de creștere a vizibilității Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți la nivel internațional
13.	Sprrijinirea administrației ZEL Bălți în atragerea unor investitori strategici noi în sub-zona nr. 3 (120 hectare terenuri libere, dotate cu infrastructură tehnico-edilitară), pentru crearea a cel puțin 3 000 de locuri noi de muncă	20	ZEL Bălți, Parteneri de dezvoltare – surse necesar a fi identificate	Este necesar să fie elaborat un Plan detaliat de acțiuni, care să includă atât activități complexe de promovare, cât și măsuri proactive de asistență a investitorilor la etapa de implementare, în ceea ce privește construcția rețelelor edilitare și pregătirea specialiștilor

Astfel, pentru finanțarea proiectelor prioritare propuse pentru obiectivul specific 1. „Modernizarea urbanistică și dezvoltarea infrastructurii de servicii și utilități publice” sunt prevăzute costuri în valoare de 1 844 milioane de lei.

Costurile estimative pentru obiectivul specific 2. „Îmbunătățirea mobilității urbane și a calității infrastructurii de acces naționale și internaționale” constituie 719 mil. lei.

Totodată, pentru obiectivul specific 3. „Susținerea unei creșteri economice inteligente bazate pe avantajele competitive regionale” sunt preconizate cheltuieli în valoare de 145 mil. lei.

Pe lângă activitățile ce țin nemijlocit de implementarea proiectelor investiționale, Programul prevede și unele activități pregătitoare ce țin de actualizarea documentației strategice, consolidarea de capacități al căror cost este în valoare de 1,0 mil. lei (activitățile respective sunt reflectate în Planul de acțiuni).

De asemenea, Programul prevede unele activități nonfinanciare care includ: crearea Unității consolidate de dezvoltare urbană în cadrul Primăriei

mun. Bălți, activități de monitorizare și evaluare a rezultatelor Programului, acțiuni în vederea identificării și atragerii de resurse adiționale din partea partenerilor de dezvoltare.

V. IMPACT

Implementarea Programului urmărește soluționarea problemelor fundamentale de dezvoltare socioeconomică a mun. Bălți, sprijinind autoritățile administrației publice municipale să depășească principalele restanțe și curențe urbanistice în vederea corespunderii indicatorilor legali minimi înaintați față de un oraș cu statut de municipiu de gradul întâi.

Ca urmare a implementării Programului, pot fi identificate câteva tipuri de beneficii (efecte) obținute pentru populația mun. Bălți și din regiune:

efecte economice: crearea locurilor de muncă și sprijinirea dezvoltării economiei locale și regionale, promovarea inițiativei private și crearea de noi oportunități de afaceri cu accent pe utilizarea potențialului inovativ al domeniilor prioritare, optimizarea costurilor, ca urmare a reconstrucției și reabilitării drumurilor locale;

efecte sociale: creșterea bunăstării locuitorilor din municipiu și din regiune prin sporirea mobilității și asigurarea accesibilității urbane, sporirea gradului de siguranță a traficului rutier, revitalizarea cartierelor urbane din municipiu, scăderea poluării aerului;

efecte administrative: implementarea Programului va permite administrației publice locale să valorifice în mod eficient potențialul local, care va crea condiții pentru îmbunătățirea situației social-economice din municipiu cu impact asupra îmbunătățirii calității vieții oamenilor;

efecte de mediu: proiectele din Program vor contribui la asigurarea protecției mediului prin construcția unei noi stații de epurare, prin investiții în infrastructura de alimentare cu apă, prin îmbunătățirea calității infrastructurii de acces, prin utilizarea mijloacelor de transport în comun cu emisii zero și a altor forme de transport prietenoase cu mediul etc;

Respectiv, impactul agregat al implementării Programului va consta în asigurarea conformării nivelului de dezvoltare a mun. Bălți cu cerințele legale minime înaintate față de orașe cu statut de municipiu de rangul întâi și pol de dezvoltare.

Obiective specifice	Indicatori specifici de evaluare a impactului
Modernizarea urbanistică și dezvoltarea infrastructurii de servicii și utilități publice	Calitatea infrastructurii publice și de confort urban corespunde cerințelor minime înaintate față de orașele cu statut de municipiu de rangul întâi și de pol de dezvoltare: – locuitorii municipiului vor avea acces îmbunătățit la infrastructura urbanistică, socială și de recreere: - modernizarea zonei pietonale str. Independenței/Piața Vasile Alecsandri; - funcționarea unui complex sportiv multifuncțional de nivel

	<p>național;</p> <ul style="list-style-type: none"> - funcționarea unei zone de recreere de importanță națională; – minimum 75% din populația mun. Bălți dispune de servicii centralizate de canalizare; – minimum 80% din populația mun. Bălți dispune de servicii centralizate de apeduct; – dotarea mun. Bălți cu o nouă stație de tratare a apelor uzate cu treapta mecanică, biologică și terțiară de tratare
Îmbunătățirea mobilității urbane și a calității infrastructurii de acces naționale și internaționale	<p>Calitatea mobilității și accesibilității urbane corespunde criteriilor minime înaintate față de orașele cu statut de municipiu de rangul întâi și de pol de dezvoltare:</p> <ul style="list-style-type: none"> – mun. Bălți are create premise pentru asigurarea funcționalității Aeroportului Internațional Bălți-Leadoveni; – peste 50% din drumurile locale sunt asfaltate, de calitate corespunzătoare (conformitate parțială); – locuitorii municipiului vor avea acces la stații moderne de așteptare a transportului public
Susținerea unei creșteri economice inteligente bazate pe avantajele competitive regionale	<p>Gradul de competitivitate economică și de dinamism antreprenorial corespunde caracteristicilor unui oraș cu statut de municipiu de rangul întâi și de pol de dezvoltare:</p> <ul style="list-style-type: none"> – nivelul salariului mediu va depăși media națională (în 2022 a fost de 92% față de media națională); – capacitatea fiscală a mun. Bălți va constitui minimum 65% față de nivelul mun. Chișinău (în 2021 a constituit 58%); – mun. Bălți va fi dotat cu toate componentele de bază ale unei infrastructuri de sprijinire a afacerilor (incubator de afaceri, accelerator de afaceri, parc industrial, zonă economică liberă, centru expozițional multifuncțional)

Indicatori de rezultat

Obiectivul specific 1. Modernizarea urbanistică și dezvoltarea infrastructurii de servicii și utilități publice

Indicatori	Valoarea de referință (2024)	Valoarea țintă finală (2028)	Sursa de date
Existența în mun. Bălți a unui centru civic urban de calitate corespunzătoare, bine amenajat și reprezentativ pentru al doilea centru urban al țării și pentru un pol de dezvoltare	0	1 centru civic modernizat	Primăria mun. Bălți
Existența în mun. Bălți a unui complex sportiv multifuncțional de nivel național (inclusiv dotat cu piscină și patinoar artificial)	0	1 complex sportiv multifuncțional	Primăria mun. Bălți
Existența în mun. Bălți a unei zone de recreere funcțională de importanță națională	0	1 zonă de recreere funcțională	Primăria mun. Bălți

Sporirea accesului populației la servicii centralizate de canalizare	70%	75%	BNS
Sporirea accesului populației la servicii centralizate de apeduct	73%	80%	BNS
Existența în mun. Bălți a unei stații de tratare a apelor uzate funcționale, dotată cu treapta mecanică, biologică și terțiară de tratare	0	1 stație de tratare a apelor uzate creată	Primăria mun. Bălți

Obiectivul specific 2. Îmbunătățirea mobilității urbane și a calității infrastructurii de acces naționale și internaționale

Indicatori	Valoarea de referință (2024)	Valoarea țintă finală (2028)	Sursa de date
Drumuri locale construite sau reabilite capital	46% din străzi sunt asfaltate	87 km de drumuri reabilite capital 33 km de drumuri construite	Primăria mun. Bălți
Crearea premiselor pentru relansarea activității Aeroportului Internațional Bălți-Leadoveni	1 Aeroport nefuncțional	1 studiu de fezabilitate actualizat	Primăria mun. Bălți

Obiectivul specific 3. Susținerea unei creșteri economice inteligente bazate pe avantajele competitive regionale

Indicatori	Valoarea de referință (2024)	Valoarea țintă finală (2028)	Sursa de date
Existența în mun. Bălți a unui hub regional antreprenorial funcțional	0	1 hub regional antreprenorial funcțional	CITT NORTEK
Locuri de muncă noi create		minimum 3000 de locuri de muncă create	ZEL Bălți; CITT NORTEK

VI. ESTIMAREA COSTURILOR

Pentru perioada 2024-2028, ținând cont de posibilitățile investiționale actuale ale FNDRL, precum și de cadrul de colaborare cu partenerii externi de dezvoltare, Programul abordează acoperirea necesităților prioritare de investiții în mun. Bălți în valoare de 2 709,0 milioane de lei (inclusiv activități pregătitoare, actualizarea documentației strategice, de consolidare a capacităților, de monitorizare și evaluare) cu finanțare din următoarele surse:

- bugetul de stat:

- Fondul național pentru dezvoltare regională și locală (în continuare – *FNDRL*);

- Fondul rutier;
- măsuri de eficiență energetică în sectorul rezidențial;
- bugetul local (APL Bălți);
 - cu sprijinul partenerilor de dezvoltare (donatori, instituții financiare internaționale și parteneri privați), care urmează a fi identificați în proces.

Prin urmare, o parte din proiectele prioritare vor putea fi aplicate spre finanțare în cadrul apelurilor competitive organizate de Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale și în cadrul resurselor financiare disponibile din FNDRL.

Tabelul 4

Surse financiare de acoperire a costurilor Programului

Nr. crt.	Surse de acoperire	Valoare, mil. lei
1.	FNDRL	260,0
2.	Bugetul APL Bălți	21,2
3.	Surse care urmează a fi identificate și atrase din alte surse publice naționale și din partea partenerilor de dezvoltare (donatorilor, instituțiilor financiare internaționale și partenerilor privați)	2 427,8
TOTAL		2 709,0

Contribuția APL Bălți va constitui 21,2 mil. lei și se va referi la realizarea acțiunilor pregătitoare, sub formă de elaborare parțială a documentației selective aferente proiectelor (studii de fezabilitate și documentație tehnică). Totodată, APL își va asuma cofinanțarea obligatorie pentru implementarea proiectelor finanțate din FNDRL (min. 10%), ceea ce va constitui 26,0 mil. lei (respectiv contribuția totală a APL va fi de 47,2 mil. lei (21,2 mil. lei + 26,0 mil. lei). De asemenea, APL va cofinanța și proiectele aplicate spre finanțare din sursele externe.

În vederea asigurării finanțării necesităților neacoperite financiar, autoritățile administrației publice centrale în colaborare cu reprezentanții autorităților administrației publice locale din mun. Bălți urmează să depună eforturi sistematice pentru identificarea suplimentară a 2 427,8 mil. lei din alte surse publice naționale și din partea partenerilor de dezvoltare (donatori, instituții financiare internaționale și investitori privați).

Cu referire la bugetul estimativ ce urmează a fi alocat pentru implementarea proiectelor de eficiență energetică, ținem să menționăm că acesta nu poate fi calculat separat pentru mun. Bălți, deoarece Programul de finanțare „Fondul pentru eficiență energetică în sectorul rezidențial din Republica Moldova” este prevăzut pentru a fi aplicat la nivel național, respectiv mijloacele financiare vor fi alocate în funcție de criteriile de eligibilitate ale beneficiarilor în baza prevederilor Hotărârii Guvernului nr. 251/2024 cu privire la aprobarea

Programului de finanțare „Fondul pentru eficiență energetică în sectorul rezidențial din Republica Moldova”.

Pentru finanțarea proiectelor de rehabilitare a infrastructurii drumurilor vor fi atrase mijloace financiare din sursele fondului rutier, conform Programului privind repartizarea mijloacelor fondului rutier, aprobat anual prin hotărâre a Guvernului.

De asemenea, Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale în cooperare cu ADR Nord și Primăria mun. Bălți vor asigura coordonarea activităților necesare în vederea identificării și atragerii de resurse adiționale din partea partenerilor de dezvoltare pentru implementarea proiectelor determinate spre finanțare cu ajutorul donatorilor. În acest context, vor fi organizate mese rotunde, vizite directe la donatori potențiali, corespondență de solicitare a asistenței, abordări bilaterale inițiate, negocieri petrecute pentru identificarea și atragerea de resurse financiare. Anual va fi organizată conferința cu toți donatorii prezenți în Republica Moldova pentru prezentarea necesităților și a progreselor de implementare a Programului.

VII. RISCURI DE IMPLEMENTARE

Implementarea prezentului Program poate fi periclitată de următoarele riscuri:

Riscuri	Gradul de risc	Probabilitate de apariție
Politice		
Mediul politic nesigur, campanii electorale frecvente	Mediu	Medie
Lipsa voinței politice pentru implementarea Programului	Mare	Mare
Lipsa de corelare a politicii privind dezvoltarea mun. Bălți în calitate de pol de dezvoltare cu alte politici, neincluzând astfel mun. Bălți în prioritățile fondurilor gestionate la nivelul altor ministere	Mediu	Medie
Economice		
Criza economică poate afecta implementarea efectivă a Programului	Mare	Mare
Instabilitatea economică și geopolitică regională (derivată a creșterii galopante a prețurilor la resursele energetice și incertitudinea privind evoluțiile ulterioare în Ucraina) poate afecta implementarea efectivă a Programului	Mare	Mare
Financiare		
Deficitul bugetului public național în vederea finanțării Programului, ca urmare a șocurilor energetice, inflaționiste, valutare și aferente războiului din Ucraina	Mare	Mare
Predominarea priorităților sociale și energetice în ceea ce privește activitatea partenerilor de dezvoltare (donatorilor) în Republica Moldova, ca urmare a amplificării crizei economice și a instabilității geopolitice regionale	Mare	Mare
Operaționale		

Capacitate insuficientă la nivelul administrației publice locale a mun. Bălți de a elabora și a implementa proiecte mari și de anvergură de dezvoltare urbană	Mediu	Medie
De mediu		
Proiectele de infrastructură pot genera cantități semnificative de deșeuri de construcție și demolare, care pot polua solul, apa și aerul și pot necesita gestionare adecvată pentru a preveni impacturile adverse	Mediu	Medie

Pentru riscurile prezentate sunt prevăzute măsuri de atenuare în vederea diminuării impactului acestora.

Măsuri de atenuare a riscurilor de implementare a Programului

Riscuri <i>(probabilitate medie și mare)</i>	Măsuri de atenuare
Mediul politic nesigur, campanii electorale frecvente	-
Lipsa voinței politice pentru implementarea Programului	Asigurarea unui dialog constant și transparent între autoritățile administrației publice locale și centrale în vederea identificării soluțiilor optime pentru asigurarea implementării Programului
Lipsa de corelare a politicii privind dezvoltarea mun. Bălți în calitate de pol de dezvoltare cu alte politici, neincluzând astfel mun. Bălți în prioritățile fondurilor gestionate la nivelul altor ministere	Crearea unui mecanism la nivel național prin care se va asigura o abordare unică și integrată de coordonare și corelare interministerială a intervențiilor privind dezvoltarea mun. Bălți
Criza economică poate afecta implementarea efectivă a Programului	Identificarea resurselor necesare de la donatorii externi
Instabilitatea economică și geopolitică regională (derivată a creșterii galopante a prețurilor la resursele energetice și incertitudinea privind evoluțiile ulterioare în Ucraina) poate afecta implementarea efectivă a Programului	Promovarea utilizării energiei din surse regenerabile, fapt ce va permite reducerea costului energiei consumate
Deficitul bugetului public național în vederea finanțării programului, urmare a șocurilor energetice, inflaționiste, valutare și aferente războiului din Ucraina	Atragerea ISD pentru finanțarea proiectelor de infrastructură din program
Predominarea priorităților sociale și energetice în ceea ce privește activitatea partenerilor de dezvoltare (donatorilor) în Republica Moldova, ca urmare a amplificării crizei economice și a instabilității geopolitice regionale	Fortificarea și implementarea cât mai urgentă a politicilor publice în domeniul social și energetic prin alocarea resurselor financiare suplimentare din bugetul public și surse externe va permite ajustarea nivelului de trai al cetățenilor și independența pieței energetice a Republicii Moldova, fapt care va determina în timp schimbarea priorităților pentru partenerii de dezvoltare către alte domenii
Capacitatea insuficientă, la nivelul administrației publice locale a mun. Bălți, de a elabora și a implementa proiecte mari	Dezvoltarea continuă a competențelor specialiștilor și ale funcționarilor din cadrul autorității administrației publice locale

și de anvergură de dezvoltare urbană	
Războiul din Ucraina afectează grav securitatea regională	Management eficient al situațiilor de criză

VIII. AUTORITĂȚI RESPONSABILE

Cadrul instituțional de implementare a prezentului Program va păstra, în principiu, configurarea stabilită în cadrul implementării SNDR 2022-2028 și va fi constituit din instituții centrale, regionale și locale.

Astfel, la nivel central, Consiliul Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale și Locale (în continuare – *CNCDRL*) va continua să asigure rolul de organ decident principal al programării, implementării, monitorizării și evaluării prezentului Program. În acest sens, *CNCDRL* va asigura coordonarea instrumentelor de implementare și a mecanismelor financiare, supravegherea și controlul modului de utilizare a mijloacelor financiare alocate.

Tot la nivel central, Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, în calitate de autoritate națională de implementare a politicii de dezvoltare regională, va realiza atribuțiile și competențele stabilite de Regulamentul său de organizare și funcționare.

Totodată, prin intermediul direcțiilor specializate specifice implementării prezentului Program, ministerul va asigura:

- coordonarea planului operațional de implementare a Programului cu mijloacele financiare disponibile;
- prezentarea analizei consolidate privind profilul de dezvoltare și tendințele anuale de dezvoltare ale mun. Bălți în calitate de pol de dezvoltare, în coordonare cu Biroul Național de Statistică și ADR Nord;
- examinarea și aprobarea rapoartelor ADR Nord de implementare a Programului;
- asigurarea elaborării raportului anual privind implementarea politicii publice de dezvoltare a mun. Bălți în calitate de pol de dezvoltare și înaintarea lor spre examinare de către *CNCDRL*;
- asigurarea funcționării mecanismelor și a proceselor de monitorizare și evaluare și prezentarea, în adresa instituțiilor responsabile ale statutului, a informațiilor necesare pentru efectuarea auditului extern al implementării Programului, conform prevederilor legislației în vigoare.

ADR Nord va exercita rolul de facilitator și coordonator metodologic pentru activitatea Unității consolidate de dezvoltare urbană din cadrul Primăriei mun. Bălți, realizând următoarele atribuții:

- acordarea de suport Unității consolidate de dezvoltare urbană în pregătirea proiectelor pentru finanțare și monitorizarea implementării lor;
- acordarea de suport tehnic și metodologic Unității consolidate de dezvoltare urbană Bălți în asigurarea managementului operațional aferent implementării proiectelor din cadrul Programului;
- acordarea de suport tehnic și metodologic Unității consolidate de

dezvoltare urbană Bălți în identificarea și atragerea de finanțări adiționale din partea donatorilor pentru implementarea proiectelor din cadrul Programului.

La nivel local, rolul principal în implementarea Programului va fi asigurat de Unitatea consolidată de dezvoltare urbană, creată în cadrul Primăriei mun. Bălți, care va avea următoarele atribuții:

- elaborarea în pregătirea proiectelor pentru finanțare și monitorizarea implementării lor;
- asigurarea managementului operațional aferent implementării proiectelor din cadrul Programului;
- organizarea și desfășurarea licitațiilor și/sau a concursurilor investiționale, reglementate de legislația privind achizițiile publice, conform procedurilor stabilite pentru implementarea proiectelor de dezvoltare urbană;
- asigurarea managementului și a monitorizării operaționale a implementării proiectelor de dezvoltare urbană;
- asigurarea managementului operațional, în sprijinul Ministerului Infrastructurii și Dezvoltării Regionale și al ADR Nord, și în vederea identificării, negocierii și atragerii de finanțări adiționale din partea donatorilor pentru implementarea proiectelor din cadrul Programului;
- coordonarea procesului de actualizare a documentației strategice și urbanistice a mun. Bălți (pentru incorporarea proiectelor prioritare prevăzute în prezentul Program).

În acest sens, Unitatea consolidată de dezvoltare urbană va fi condusă de primarul mun. Bălți și va fi compusă din reprezentanții principalilor actori locali și naționali implicați direct sau indirect în realizarea proiectelor propuse:

- Direcțiile și serviciile specializate din cadrul Primăriei mun. Bălți
- Universitatea de Stat "Alec Russo" din Bălți
- Administrația ZEL Bălți
- Camera de Comerț și Industrie (filiala Bălți)
- Organizații non-guvernamentale locale, active în domeniul dezvoltării urbane.

Primăria mun. Bălți va fi responsabilă de organizarea și buna funcționare a Unității consolidate de dezvoltare urbană, exercitând atât activitățile de coordonare operațională, cât și de secretariat tehnic.

Procedura de implementare a Programului vizează următoarele acțiuni:

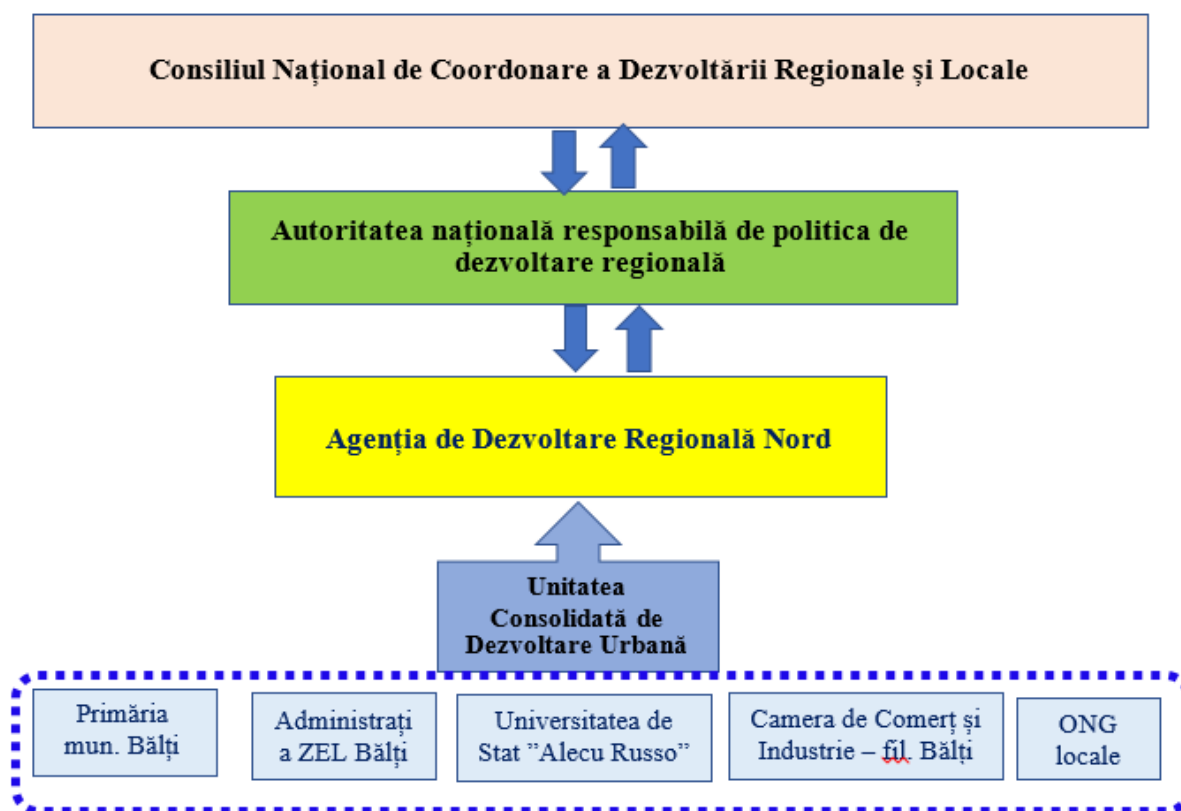
- Unitatea consolidată de dezvoltare urbană din cadrul Primăriei mun. Bălți, cu sprijinul tehnic și metodologic al ADR Nord, va elabora propunerile de proiecte din cadrul prezentului Program (cu finanțare prin intermediul bugetului de stat) și le va transmite Ministerului Infrastructurii și Dezvoltării Regionale spre examinare și avizare;
- Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale va propune CNCDDL aprobarea finanțării proiectelor avizate. Proiectele aprobate de către CNCDDL spre finanțare din contul FNDRL vor fi incluse în documentul unic de program;
- Unitatea consolidată de dezvoltare urbană din cadrul Primăriei

mun. Bălți, cu sprijinul tehnic și metodologic al ADR Nord, va asigura implementarea, managementul și prezentarea rapoartelor de progres a proiectelor;

- ADR Nord va asigura monitorizarea operațională a implementării proiectelor.

Coordonarea activităților privind crearea premiselor pentru relansarea Aeroportului Internațional Bălți-Leadoveni (prin parteneriat public-privat) urmează a fi asigurată direct de către Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale.

În mod schematic, cadrul instituțional de coordonare și implementare a Programului se prezintă după cum urmează:

IX. PROCEDURI DE RAPORTARE

Procedurile de raportare aferente implementării prezentului Program se vor baza pe mecanismul și procedurile complexe de monitorizare și evaluare a implementării SNDR 2022-2028, constituite din două nivele:

- Consiliul Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale și Locale va fi responsabil de monitorizarea și evaluarea complexă a rezultatelor obținute la nivel de impact strategic;

- Consiliul Regional pentru Dezvoltare Nord va fi responsabil de monitorizarea și evaluarea complexă a rezultatelor obținute la nivel operațional (de proiecte);

▪ Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale va fi responsabil de organizarea și coordonarea întregului proces de monitorizare și evaluare, inclusiv de pregătirea și prezentarea rapoartelor anuale în adresa Cancelariei de Stat.

Monitorizarea implementării prezentului Program se va baza pe un sistem de raportare anuală, care urmează a fi prezentat cel târziu până la data de 15 aprilie a anului următor perioadei de implementare.

Rapoartele de monitorizare anuale vor fi pregătite în prima etapă de către ADR Nord și vor fi prezentate Ministerului Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, CRD Nord și CNCDDL.

Rapoartele anuale privind evoluția implementării Programului vor fi prezentate, de asemenea, Cancelariei de Stat, pentru a fi ulterior discutate și prezentate la nivel de guvern.

Pe durata implementării prezentului Program, Primăria mun. Bălți va asigura suportul informațional pentru Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale și va prezenta, în mod sistematic, datele conform indicatorilor de dezvoltare urbană. La fel, în scopul asigurării evaluării dinamicii de dezvoltare a mun. Bălți, vor fi utilizate datele oficiale statistice oferite de Biroul Național de Statistică.

Luând în considerare setul de indicatori determinați, prezentul Program va fi supus unei evaluări complexe a impactului (evaluare intermediară și *ex post*), în corespundere cu procedurile recomandate de Cancelaria de Stat. În caz de necesitate, vor fi efectuate studii și evaluări specifice sectoriale. Rezultatele finale și recomandările evaluărilor vor fi incluse într-un raport de evaluare care se va prezenta CNCDDL și Cancelariei de Stat.

Toate proiectele finanțate de FNDRL în cadrul acestui Program vor fi supuse auditului, conform procedurilor de auditare a proiectelor finanțate din Fond. Totodată, în cazul implementării proiectelor cu suportul partenerilor de dezvoltare, corectitudinea utilizării mijloacelor pentru implementarea proiectelor vor fi supuse auditului din partea donatorilor internaționali.

Anexă
la Programul național de accelerare a dezvoltării mun. Bălți
în calitate de pol de dezvoltare pentru anii 2024-2028

PLANUL DE ACȚIUNI
privind implementarea Programului național de accelerare
a dezvoltării mun. Bălți în calitate de pol de dezvoltare pentru anii 2024-2028

Nr. crt.	Proiecte/acțiuni	Termen de realizare	Costuri estimative, mil. lei	Sursa de finanțare	Responsabili	Indicatori de monitorizare
1	2	3	4	5	6	7
1. Managementul Programului						
1.1.	Crearea Unității consolidate de dezvoltare urbană în cadrul Primăriei mun. Bălți	1 lună de la data aprobării Programului	N/A	Bugetul Primăriei mun. Bălți din contul și în limitele cheltuielilor curente	MIDR (cu rol de monitorizare a executării), APL Bălți cu suportul ADR Nord	Decizia Consiliului municipal de creare a Unității consolidate de dezvoltare urbană
1.2.	Actualizarea documentației strategice de dezvoltare a municipiului (Plan urbanistic general și Strategia de dezvoltare socioeconomică), pentru reflectarea prevederilor Programului	4 luni de la data aprobării Programului	0,2 mil. lei	APL Bălți	MIDR (cu rol de monitorizare a executării), APL Bălți cu suportul ADR Nord	Planul urbanistic general și Strategia de dezvoltare socioeconomică a mun. Bălți actualizate
1.3.	Activități de consolidare inițială a capacităților și de operaționalizare a Unității consolidate de dezvoltare urbană din cadrul Primăriei mun. Bălți	6 luni de la data aprobării Programului	0,1 mil. lei	Parteneri de dezvoltare	ADR Nord	Membrii Unității consolidate de dezvoltare urbană instruiți în domeniul managementului proiectelor (instruiri tematice și vizită de studiu)
1.4.	Activități periodice de consolidare a capacităților angajaților Unității consolidate de dezvoltare urbană din cadrul Primăriei mun. Bălți	tr. IV, 2028	0,7 mil. lei	Parteneri de dezvoltare	ADR Nord	Minimum 20 de evenimente de consolidare a

1	2	3	4	5	6	7
						capacităților angajaților Unității consolidate de dezvoltare urbană realizate (instruiri, vizite de studiu și asistență tehnică)
1.5.	Acțiuni comune ale MIDR în cooperare cu ADR Nord și Primăria mun. Bălți în vederea identificării și atragerii de resurse adiționale din partea partenerilor de dezvoltare pentru implementarea proiectelor determinate spre finanțare cu ajutorul donatorilor	tr. IV, 2028	N/A	ADR Nord și Primăria mun. Bălți din contul și în limitele cheltuielilor curente	MIDR în cooperare cu ADR Nord și APL Bălți	Mese rotunde organizate, vizite directe la potențialii donatori, corespondență de solicitare a asistenței, abordări bilaterale inițiate, negocieri petrecute pentru identificarea și atragerea de resurse financiare
1.6.	Organizarea ședinței anuale a donatorilor „Sprijinirea accelerării dezvoltării mun. Bălți în calitate de pol de dezvoltare”	tr. IV, 2028	N/A	Primăria mun. Bălți din contul și în limitele cheltuielilor curente	MIDR în cooperare cu Cancelaria de Stat, ADR Nord și APL Bălți	Conferință anuală cu toți donatorii prezenți în Republica Moldova pentru prezentarea necesităților și a progreselor de implementare a Programului organizată
1.7.	Organizarea anuală în mun. Bălți a Forumului investițional „Invest in Bălți Municipality” (în cadrul Moldova Business Week)	tr. IV, 2028	N/A	APL Bălți	Actorii regionali și naționali (ADR Nord, CRD Nord, MIDR etc.)	Forum investițional în mun. Bălți, cu participarea a cel puțin 100 de reprezentanți ai businessului național și internațional (potențial investitori) organizat anual
1.8.	Evaluarea rezultatelor intermediare ale Programului	tr. IV, 2026	N/A	ADR Nord și Primăria mun. Bălți din contul și în limitele cheltuielilor curente	MIDR cu suportul ADR Nord	Raport de evaluare intermediară a Programului elaborat
1.9.	Evaluarea rezultatelor Programului și determinarea oportunității inițierii unui nou Program similar de	după doi ani de la data finalizării	N/A	Primăria mun. Bălți din contul și în limitele	MIDR cu suportul ADR Nord	Raport de evaluare <i>ex post</i> a Programului

1	2		3	4	5	6	7
	avansare a rezultatelor obținute		implementării Programului		cheltuielilor curente		elaborat
Obiectiv specific 1. Modernizarea urbanistică și dezvoltarea infrastructurii de servicii și utilități publice							
2.1.	Proiectul de modernizare urbanistică a centrului civic al mun. Bălți (zona pietonală str. Independenței/Piața Vasile Alecsandri)	2.1.1. Elaborarea și aprobarea conceptului detaliat al Proiectului, a Planului urbanistic de detaliu și a documentației tehnice aferente	tr. I, 2025	2 mil. lei	APL Bălți	ADR Nord	Activități pregătitoare realizate (conceptul Proiectului, Planul urbanistic de detaliu aprobate și documentație tehnică elaborată)
		2.1.2. Depunerea spre finanțare din bugetul de stat (prin intermediul prezentului Program)	tr. IV, 2025	N/A	N/A	MIDR (cu rol de monitorizare a executării); APL Bălți, cu suportul ADR Nord	Proiect depus spre finanțare, în conformitate cu cerințele enunțate
		2.1.3. Acțiuni comune ale MIDR în cooperare cu ADR Nord și Primăria mun. Bălți în vederea identificării și atragerii de resurse din partea partenerilor de dezvoltare pentru implementarea Proiectului	tr. IV, 2025	N/A	N/A	MIDR în cooperare cu Cancelaria de Stat și ADR Nord și APL Bălți	Proiect depus și aprobat spre finanțare (la donatorul/finanțatorul identificat), în conformitate cu cerințele enunțate
		2.1.4. Implementarea proiectului, după aprobarea finanțării Proiectului	tr. IV, 2028	50 mil. lei 100 mil. lei	FNDRL Parteneri de dezvoltare – surse necesare a fi identificate	MIDR (cu rol de monitorizare a implementării); APL Bălți cu suportul ADR Nord	Lucrări complexe de modernizare urbanistică a centrului civic al mun. Bălți finalizate și date în exploatare
2.2.	Proiectul de regenerare și dotare tehnico-edilitară a zonei „Caiac-Canoe” ca zonă de recreere și petrecere a timpului liber	2.2.1. Elaborarea și aprobarea studiului de fezabilitate, a conceptului detaliat al Proiectului și a Planului	tr. I, 2025	2 mil. lei	APL Bălți	MIDR (cu rol de monitorizare a executării); APL Bălți cu suportul ADR	Activități pregătitoare realizate (studiu de fezabilitate și concept detaliat al Proiectului, Plan urbanistic de

1	2	3	4	5	6	7	
	de importanță națională	urbanistic de detaliu, și a documentației tehnice aferente				Nord	detaliu, documentație tehnică)
		2.2.2. Depunerea spre finanțare din bugetul de stat (prin intermediul prezentului Program)	tr. IV, 2025	N/A	N/A	MIDR (cu rol de monitorizare a executării); APL Bălți cu suportul ADR Nord	Proiect depus spre finanțare, în conformitate cu cerințele enunțate
		2.2.3. Acțiuni comune ale MIDR în cooperare cu ADR Nord și Primăria mun. Bălți în vederea identificării și atragerii de resurse din partea partenerilor de dezvoltare pentru implementarea Proiectului	tr. IV, 2025	N/A	N/A	MIDR în cooperare cu Cancelaria de Stat și ADR Nord și APL Bălți	Proiect depus și aprobat spre finanțare (la donatorul/finanțatorul identificat), în conformitate cu cerințele enunțate
		2.2.4. Implementarea Proiectului, după aprobarea finanțării	tr. IV, 2028	50 mil. lei 50 mil. lei	FNDRL Parteneri de dezvoltare – surse necesar a fi identificate	MIDR (cu rol de monitorizare a implementării); APL Bălți cu suportul ADR Nord	Zona regională/națională de recreere „Caiac-Canoe” funcțională
2.3.	Construcția unui complex sportiv multifuncțional de importanță națională de tipul „Bălți – Arena”	2.3.1. Elaborarea și aprobarea studiului de fezabilitate și a conceptului detaliat al Proiectului	tr. IV, 2026	2 mil. lei	APL Bălți	MIDR (cu rol de monitorizare a executării); APL Bălți cu suportul ADR Nord	Activități pregătitoare realizate (studiu de fezabilitate și concept detaliat al Proiectului)
		2.3.2. Acțiuni comune ale MIDR în cooperare cu ADR Nord și Primăria mun. Bălți în vederea identificării și atragerii de resurse din partea partenerilor de	tr. IV, 2027	N/A	N/A	MIDR în cooperare cu Cancelaria de Stat și ADR Nord și APL Bălți	Proiect depus și aprobat spre finanțare (la donatorul/finanțatorul identificat), în conformitate cu cerințele enunțate

1	2	3	4	5	6	7	
	dezvoltare pentru implementarea Proiectului						
	2.3.3. Implementarea Proiectului, după aprobarea finanțării (inclusiv elaborarea și aprobarea documentației de proiect)	tr. IV, 2028	400 mil. lei	Parteneri de dezvoltare – surse necesar a fi identificate <i>Notă:</i> se va analiza inclusiv alternativa realizării unui parteneriat public-privat	MIDR (cu rol de monitorizare a implementării); APL Bălți cu suportul ADR Nord	Complex sportiv multifuncțional de importanță națională „Bălți Arena” funcțional	
2.4.	Reabilitarea și extinderea rețelelor de canalizare pentru a crește rata de acoperire cu servicii de la 70% la 75%	2.4.1. Actualizarea studiului de fezabilitate și elaborarea conceptului detaliat al Proiectului	tr. IV, 2025	2 mil. lei	APL Bălți	MIDR (cu rol de monitorizare a executării); APL Bălți cu suportul ADR Nord	Acțiuni pregătitoare realizate (studiu de fezabilitate actualizat și concept detaliat al Proiectului elaborat)
		2.4.2. Depunerea spre finanțare a Proiectului din bugetul de stat (prin intermediul prezentului Program)	tr. IV, 2026	N/A	N/A	MIDR (cu rol de monitorizare a executării); APL Bălți în cooperare cu ADR Nord	Proiect depus spre finanțare, în conformitate cu cerințele enunțate
		2.4.3. Acțiuni comune ale MIDR în cooperare cu ADR Nord și Primăria mun. Bălți în vederea identificării și atragerii de resurse din partea partenerilor de dezvoltare pentru implementarea Proiectului	tr. IV, 2027	N/A	N/A	MIDR în cooperare cu Cancelaria de Stat și ADR Nord și APL Bălți	Proiect depus și aprobat spre finanțare (la donatorul/finanțatorul identificat), în conformitate cu cerințele enunțate
		2.4.4. Implementarea Proiectului, după aprobarea finanțării (inclusiv elaborarea și aprobarea	tr. IV, 2028	50 mil. lei 190 mil. lei	FNDRL Parteneri de dezvoltare – surse necesar a fi identificate	MIDR (cu rol de monitorizare a implementării); APL Bălți cu suportul ADR	Rata de acoperire cu servicii de canalizare în mun. Bălți crescută de la 70% la 75% din gospodăria casnice

1	2		3	4	5	6	7
		documentației tehnice)				Nord	
2.5.	Reabilitarea și extinderea rețelelor de apeduct pentru a crește rata de acoperire cu servicii de la 73% la 80%	2.5.1. Actualizarea studiului de fezabilitate și elaborarea conceptului Proiectului	tr. IV, 2025	2 mil. lei	APL Bălți	MIDR (cu rol de monitorizare a executării); APL Bălți cu suportul ADR Nord	Acțiuni pregătitoare realizate (studiu de fezabilitate actualizat și concept al Proiectului elaborat)
		2.5.2. Acțiuni comune ale MIDR în cooperare cu Cancelaria de Stat, ADR Nord și Primăria mun. Bălți în vederea identificării și atragerii de resurse partea partenerilor de dezvoltare pentru implementarea Proiectului	tr. IV, 2028	N/A	N/A	MIDR în cooperare cu Cancelaria de Stat și ADR Nord și APL Bălți	Proiect depus și aprobat spre finanțare (la donatorul/finanțatorul identificat), în conformitate cu cerințele enunțate
		2.5.3. Depunerea spre finanțare a Proiectului din bugetul de stat (prin intermediul prezentului Program)	tr. IV, 2026	N/A	N/A	MIDR (cu rol de monitorizare a executării); APL Bălți în cooperare cu ADR Nord	Proiect depus spre finanțare, în conformitate cu cerințele enunțate
		2.5.4. Implementarea Proiectului, după aprobarea finanțării (inclusiv elaborarea și aprobarea documentației tehnice)	tr. IV, 2028	50 mil. lei 90 mil. lei	FNDRL Parteneri de dezvoltare – surse necesare a fi identificate	MIDR (cu rol de monitorizare a implementării); APL Bălți cu suportul ADR Nord	Rata de acoperire cu servicii centralizate de apeduct în mun. Bălți crescută de la 73% la 80% din gospodăria casnică
2.6.	Construcția unei noi stații de epurare a apelor uzate, dotată cu treapta mecanică, biologică și terțiară de tratare	2.6.1. Elaborarea studiului de fezabilitate și a conceptului Proiectului	tr. IV, 2025	2 mil. lei	APL Bălți	MIDR (cu rol de monitorizare a executării); APL Bălți cu suportul ADR Nord	Acțiuni pregătitoare realizate (studiu de fezabilitate și concept al Proiectului elaborate)
		2.6.2. Depunerea spre	tr. IV, 2026	N/A	N/A	MIDR (cu rol de	Proiect depus spre

1	2	3	4	5	6	7	
	finanțare a proiectului din bugetul de stat (prin intermediul prezentului Program)				monitorizare a executării); APL Bălți în cooperare cu ADR Nord	finanțare, în conformitate cu cerințele enunțate	
	2.6.3. Acțiuni comune ale MIDR în cooperare cu Cancelaria de Stat, ADR Nord și Primăria mun. Bălți în vederea identificării și atragerii de resurse din partea partenerilor de dezvoltare pentru implementarea Proiectului	tr. IV, 2026	N/A	N/A	MIDR în cooperare cu Cancelaria de Stat și ADR Nord și APL Bălți	Proiect depus și aprobat spre finanțare (la donatorul/finanțatorul identificat), în conformitate cu cerințele enunțate	
	2.6.4. Implementarea Proiectului, după aprobarea finanțării (inclusiv elaborarea și aprobarea documentației tehnice)	tr. IV, 2028	60 mil. lei 540 mil. lei	FNDRL Parteneri de dezvoltare – surse necesare a fi identificate	MIDR (cu rol de monitorizare a implementării); APL Bălți cu suportul ADR Nord	Stație de epurare a apelor uzate regională funcțională	
2.7.	Regenerarea complexă a cartierelor blocurilor de locuințe multietajate	2.7.1. Elaborarea studiului de fezabilitate, a rapoartelor de audit energetic și a conceptului Proiectului	tr. IV, 2024	2 mil. lei	APL Bălți	MIDR (cu rol de monitorizare a executării); APL Bălți cu suportul ADR Nord și CNED	Acțiuni pregătitoare realizate (studiu de fezabilitate, rapoarte de audit energetic și concept al Proiectului elaborate)
	2.7.2. Acțiuni comune ale MIDR în cooperare cu Cancelaria de Stat, ADR Nord, CNED și Primăria mun. Bălți în vederea identificării și atragerii de resurse din partea partenerilor de dezvoltare pentru implementarea	tr. IV, 2025	N/A	N/A	MIDR în cooperare cu Cancelaria de Stat și ADR Nord, CNED și APL Bălți	Proiect depus și aprobat spre finanțare (la donatorul/finanțatorul identificat), în conformitate cu cerințele enunțate	

1	2		3	4	5	6	7
		Proiectului					
		2.7.3. Implementarea Proiectului, după aprobarea finanțării (inclusiv elaborarea și aprobarea documentației tehnice)	tr. IV, 2028	200 mil. lei	Program de finanțare „Fondul pentru eficiență energetică în sectorul rezidențial din Republica Moldova”; Parteneri de dezvoltare – surse necesar a fi identificate (inclusiv co-finanțarea din sursele locatarilor – proprietari de locuințe)	MIDR (cu rol de monitorizare a implementării); APL Bălți cu suportul ADR Nord și CNED	Lucrări complexe de regenerare urbană a cartierelor blocurilor de locuințe multietajate (numărul și identitatea cartierelor țargetate vor fi stabile în cadrul studiului de fezabilitate)
Obiectiv specific 2. Îmbunătățirea mobilității urbane și a calității infrastructurii de acces naționale și internaționale							
3.1.	Crearea premiselor pentru relansarea activității Aeroportului Internațional Bălți - Ledoveni (LUBL) în calitate de al doilea aeroport al țării	3.1.1. Elaborarea studiului de fezabilitate și a conceptului Proiectului	tr. IV, 2025	2 mil. lei	Parteneri de dezvoltare	Agenția Proprietății Publice în cooperare cu MIDR și Î.S. „Moldaeroservice”	Activități pregătitoare realizate (studiu de fezabilitate și concept detaliat al Proiectului elaborate)
		3.1.2. Acțiuni comune ale Agenției Proprietății Publice și MIDR în vederea pregătirii și realizării procedurilor de identificare și contractare a partenerului privat	tr. IV, 2028	N/A	Bugetul Agenției Proprietății Publice și al MIDR din contul și în limitele cheltuielilor curente	Agenția Proprietății Publice în cooperare cu MIDR și Î.S. „Moldaeroservice”	Partener privat identificat și contractat
3.2.	Reabilitarea infrastructurii drumurilor locale	3.2.1. Elaborarea studiului de fezabilitate, a conceptului Proiectului cu prioritizarea intervențiilor necesare	tr. IV, 2025	2 mil. lei	APL Bălți	MIDR (cu rol de monitorizare a executării); APL Bălți cu suportul ADR Nord	Activități pregătitoare realizate (studiu de fezabilitate, concept al Proiectului și lista de intervenții prioritare elaborate)
		3.2.2. Elaborarea documentației tehnice și depunerea spre finanțare a Proiectului	tr. IV, 2026	5 mil. lei	APL Bălți	MIDR (cu rol de monitorizare a executării); APL Bălți cu	Documentație tehnică elaborată pentru reconstrucția drumurilor locale prioritizate

1	2		3	4	5	6	7
						suportul ADR Nord	
		3.2.3. Acțiuni comune ale MIDR în cooperare cu ADR Nord și Primăria mun. Bălți în vederea identificării și atragerii de resurse din partea partenerilor de dezvoltare pentru implementarea Proiectului	tr. IV, 2028	N/A	N/A	MIDR în cooperare cu Cancelaria de Stat și ADR Nord și APL Bălți	Proiecte depuse și aprobate spre finanțare (la donatorii identificați), în conformitate cu cerințele enunțate
		3.2.4. Implementarea proiectelor de reabilitare a drumurilor, după aprobarea finanțării (inclusiv lucrări de proiectare pentru proiectele finanțate de partenerii de dezvoltare)	tr. IV, 2028	450 mil. lei	Fondul rutier, parteneri de dezvoltare – surse necesare a fi identificate	MIDR (cu rol de monitorizare a implementării); APL Bălți cu suportul ADR Nord	≈30 km de drumuri locale reabilitate capital/construite
3.3.	Reconstrucția capitală a străzii Kiev	3.3.1. Depunerea spre finanțare a Proiectului	tr. IV, 2024	N/A	N/A	MIDR (cu rol de monitorizare a executării); APL Bălți cu suportul ADR Nord	Proiect depus spre finanțare, în conformitate cu cerințele enunțate
		3.3.2. Implementarea Proiectului, după aprobarea finanțării	tr. IV, 2026	260 mil. lei	Fondul rutier, parteneri de dezvoltare – surse necesare a fi identificate	MIDR (cu rol de monitorizare a implementării); APL Bălți cu suportul ADR Nord	Strada Kiev reconstruită capital
Obiectiv specific 3. Susținerea unei creșteri economice inteligente bazate pe avantajele competitive regionale							
4.1.	Consolidarea și extinderea activității Centrului de Inovare și	4.1.1. Elaborarea conceptului unui Proiect pentru	tr. IV, 2024	N/A	N/A	Universitatea de Stat „Alecă Russo” din Bălți	Concept elaborat în termen

1	2		3	4	5	6	7
	Transfer Tehnologic Regional NORTEK în calitate de hub antreprenorial regional	consolidarea și fortificarea Centrului de Inovare și Transfer Tehnologic Regional				cu sprijinul ADR Nord și APL Bălți; MEC	
		4.1.2. Depunerea spre finanțare a Proiectului	tr. IV, 2025	N/A	N/A	Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți cu sprijinul ADR Nord și APL Bălți	Proiect depus spre finanțare, în conformitate cu cerințele enunțate
		4.1.3. Implementarea Proiectului, după aprobarea finanțării	tr. IV, 2028	25 mil. lei	Parteneri de dezvoltare – surse necesare a fi identificate	Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți cu sprijinul ADR Nord și APL Bălți	Hub regional antreprenorial funcțional (va încorpora inclusiv incubator de afaceri și accelerator de afaceri)
4.2.	Sprijinirea internaționalizării activității Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți drept centru universitar internațional	4.2.1. Implementarea „Planului de acțiuni privind internaționalizarea învățământului superior pentru anii 2024-2025”, elaborat de Ministerul Educației și Cercetării, prin atingerea, în termen, a indicatorilor de monitorizare	tr. IV, 2025	N/A	N/A	Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți cu sprijinul ADR Nord; MEC	Plan instituțional elaborat și implementat
		4.2.2. Acțiuni de identificare a fondurilor pentru realizarea Planului de internaționalizare a învățământului superior pentru anii 2024-2025	tr. IV, 2025	N/A	N/A	Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți în cooperare cu MEC, MIDR, ADR Nord	Parteneri identificați
		4.2.3. Dezvoltarea structurii instituționale responsabile de internaționalizare și a condițiilor de creștere a vizibilității Universității	tr. IV, 2028	100 mil. lei	Parteneri de dezvoltare – surse necesare a fi identificate	Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți în cooperare cu MEC, MIDR, ADR Nord	Internaționalizarea Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți realizată (cel puțin 500 de studenți străini atrași la prima etapă)

1	2		3	4	5	6	7
		de Stat „Alec Russo” din Bălți la nivel internațional					
4.3.	Sprijinirea administrației ZEL Bălți în atragerea unor investitori strategici noi în subzona nr. 3 (120 de hectare de terenuri libere, dotate cu infrastructură tehnico-edilitară), pentru crearea a cel puțin 3 mii de locuri noi de muncă	4.3.1. Elaborarea conceptului detaliat al Proiectului și a foii de parcurs	tr. IV, 2024	N/A	N/A	Administrația ZEL Bălți în cooperare cu Agenția de Investiții, ADR Nord și APL Bălți	Activități pregătitoare realizate (studiu de fezabilitate, concept detaliat al Proiectului și foaia de parcurs)
		4.3.2. Depunerea spre finanțare a Proiectului	tr. IV, 2025	N/A	N/A	Administrația ZEL Bălți în cooperare cu Agenția de Investiții, ADR Nord și APL Bălți	Proiect depus spre finanțare, în conformitate cu cerințele enunțate
		4.3.3. Implementarea Proiectului, după aprobarea finanțării	tr. IV, 2027	20	ZEL Bălți; Parteneri de dezvoltare – surse necesare a fi identificate	Administrația ZEL Bălți în cooperare cu Agenția de Investiții, ADR Nord și APL Bălți	Atragerea a cel puțin unui investitor strategic nou în ZEL Bălți

NOTĂ INFORMATIVĂ

la proiectul hotărârii de Guvern pentru aprobarea Programului Național de accelerare a dezvoltării mun. Bălți în calitate de pol de dezvoltare pentru anii 2024 – 2028

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului

Proiectul hotărârii Guvernului a fost elaborat de către Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale (MIDR), în comun cu Agenția de Dezvoltare Regională Nord, cu asistența metodologică și financiară a Proiectului GIZ „Modernizarea Serviciilor Publice Locale” și cu suportul tehnic al Agenției pentru Dezvoltare Regională Vest, România.

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite

Dezvoltarea mun. Bălți, în calitate de al doilea centru urban al țării și unicul oraș cu statut de municipiu de rangul întâi, constituie o prioritate strategică națională în realizarea țintelor și obiectivelor Strategiei Naționale de Dezvoltare „Moldova Europeană 2030” (SND 2030), urmând să contribuie substanțial la reducerea tendințelor actuale de supra-concentrare a resurselor în mun. Chișinău în detrimentul restului teritoriului național.

Necesitatea elaborării Programului este prevăzută de Strategia Națională de Dezvoltare Regională pentru 2022-2028 și Programul Operațional Regional Nord 2022-2024, urmând ca acesta să detalieze și să concretizeze acțiunile ce urmează a fi întreprinse în contextul realizării obiectivului general de creștere a competitivității și ocupării forței de muncă a regiunilor prin consolidarea rolului și funcțiilor orașelor în calitate de motoare de creștere economică. SNDR 2022-2028 evidențiază în mod direct marginalizarea și periferizarea economică, socială, culturală, educațională și administrativă a mun. Bălți și impactul negativ al acestei situații asupra echilibrării dezvoltării teritoriale a Republicii Moldova. Totodată, analiza situației relevă că, după 30 de ani de decădere socio-economică, în prezent mun. Bălți deja nu corespunde nici măcar criteriilor minime de definire a orașelor cu statut de municipiu de rangul întâi, în corespundere cu prevederile Legii nr. 764/2001 privind organizarea administrativ teritorială a Republicii Moldova, înregistrând carențe majore pe mai multe dimensiuni.

La elaborarea Programului s-a ținut cont de prevederile Titlului IV, Capitolul 20 ”Dezvoltare regională, cooperarea la nivel transfrontalier și regional” al Acordului de Asociere a Republicii Moldova cu Uniunea Europeană, ratificat de Parlamentul Republicii Moldova prin Legea nr. 112/2014.

Totodată, implementarea prezentului Program urmează să sprijine realizarea Agendei 2030 de dezvoltare durabilă în Republica Moldova, în special **ODD 11**: Dezvoltarea orașelor și a așezărilor umane pentru ca ele să fie deschise tuturor, sigure, reziliente și durabile.

Elaborarea Programului s-a bazat pe prevederile cadrului normativ în vigoare de reglementare a procesului de planificare, elaborare, aprobare, implementare, monitorizare și evaluare a documentelor de politici publice (aprobate prin Hotărârea de Guvern nr.386/2020), și va viza domeniul de activitate al Guvernului – dezvoltarea regională, stabilit prin Legea nr.136/2017 cu privire la Guvern.

3. Descrierea gradului de compatibilitate pentru proiectele care au ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene

Acest proiect nu are ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația statelor membre ale Uniunii Europene.

4. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Scopul elaborării Programului, în contextul noului ciclu de planificare regională strategică (SNDR 2022-2028), constă în detalierea și concretizarea acțiunilor necesare realizării obiectivului de accelerare a dezvoltării mun. Bălți în calitate de pol de dezvoltare, în continuarea eforturilor conjugate ale autorităților publice locale și centrale, sectorului privat, societății civile și partenerilor de dezvoltare, inclusiv în vederea direcționării alocării resurselor publice și private în atingerea obiectivelor strategice ale politicii naționale de dezvoltare regională.

Astfel, în corespundere cu cadrul strategic al SNDR 2022-2028 și Programul Operațional Regional Nord (2022-2024), obiectivul general al Programului va consta în ”*Consolidarea rolului mun. Bălți în calitate de pol de dezvoltare și al doilea centru urban al țării, atractiv pentru locuitori, antreprenori și vizitatori, care generează creștere economică, bunăstare și ocupare a forței de muncă*”.

În realizarea obiectivului general de accelerare a dezvoltării mun. Bălți în calitate de pol de dezvoltare, implementarea Programului va fi axată pe următoarele 3 obiective specifice, care vor urmări, în principal, depășirea curențelor majore în ceea ce privește corespunderea mun. Bălți criteriilor de bază înaintate de cadrul legal față de municipii de rangul întâi și orașe - poli de dezvoltare:

- Modernizarea urbanistică și dezvoltarea infrastructurii de servicii și utilități publice;
- Îmbunătățirea mobilității urbane și a calității infrastructurii de acces naționale și internaționale;
- Susținerea unei creșteri economice inteligente, bazate pe avantajele competitive regionale.

Programul prevede, de asemenea, implementarea unui portofoliu de proiecte, care reflectă prioritățile individuale specifice ale mun. Bălți, determinate în baza evaluării necesităților minime pentru consolidarea potențialului de pol de dezvoltare și al doilea centru urban al țării. Pe lângă aceste proiecte prioritare, urmează a fi organizate și alte acțiuni complementare în vederea implementării programului respectiv.

Per total, Planul de implementare al Programului stabilește 22 de acțiuni ce urmează a fi realizate în următorii patru ani, prin intervenții sistemice de sprijinire a mun. Bălți în realizarea următoarelor priorități: modernizarea urbanistică a centrului civic al mun. Bălți (zona pietonală Independenței/Piața Vasile Alecsandri); regenerarea și dotarea tehnico-edilitară a zonei "Caiac-Canoe" în calitate de zonă de recreere și petrecere a timpului liber de importanță națională; Construcția unui complex sportiv multifuncțional de importanță națională de tipul "Bălți Arena"; reabilitarea și extinderea rețelelor de apeduct și canalizare; construcția unei noi Stații regionale de Epurare a Apelor Uzate; regenerarea și modernizarea complexă a cartierelor blocurilor de locuințe multietajate; Crearea premiselor pentru relansarea activității Aeroportului Internațional Bălți-Leadoveni; reabilitarea infrastructurii drumurilor locale etc.

5. Fundamentarea economico-financiară

Pentru a asigura un nivel minim de dezvoltare socio-economică a mun. Bălți – care ar corespunde criteriilor legale de bază înaintate față de orașe cu statut de municipiu de rangul întâi, sunt necesare investiții de circa 2,7 mlrd lei, inclusiv 1,8 mlrd lei – pentru îmbunătățirea calității spațiilor publice, confortului urban și infrastructurii tehnico-edilitare; 0,7 mlrd lei - pentru îmbunătățirea accesibilității și mobilității urbane; 0,2 mlrd lei – pentru susținerea unei creșteri economice inteligente.

Pentru următorii patru ani, costurile proiectelor incluse în Program sunt estimate la 2.709,0 mil. lei (inclusiv activități pregătitoare, actualizarea documentației strategice, de consolidare capacități, monitorizare și evaluare), sursele principale de acoperire fiind considerate:

- FNDRL – 260 mln. lei
- Bugetul APL Bălți - 21,2 mln. lei
- Sprijinul partenerilor de dezvoltare (donatori, instituții financiare internaționale și parteneri privați) care urmează a fi identificați în proces - 2.427,8 mln lei.

În așa mod, proiectele incluse în Program vor putea fi înaintate de către autoritatea publică locală în cadrul concursurilor de propuneri de proiecte de dezvoltare regională, conform cadrului normativ în vigoare, pentru a fi ulterior incluse în Documentul Unic de Program, iar alocarea resurselor financiare necesare va fi decisă de Consiliul Național de Dezvoltare Regională și Locală, în limita resurselor Fondului Național pentru Dezvoltare Regională și Locală.

Contribuția APL Bălți va constitui 21.2 mln. lei și se va referi la realizarea acțiunilor pregătitoare, sub formă de elaborare parțială a documentației selective aferente proiectelor (Studii de fezabilitate și documentație tehnică). Totodată, APL își va asuma cofinanțarea obligatorie în implementarea proiectelor finanțate din FNDRL (minim 10%), ceea ce va constitui 26.0 mln, lei (respectiv contribuția totală al APL va fi de 47,2 mln. lei (21.2 mln. lei + 26.0 mln. lei). De asemenea, APL va cofinanța și proiectele aplicate spre finanțare din sursele externe.

Se specifică că, urmare a analizei rapoartelor de executare a bugetului conform clasificății economice, pentru ultimii ani, ridicarea plafonului contribuției mun. Bălți pentru implementarea proiectelor din Program, va cauza deficiențe în executarea angajamentelor sociale și de prestare a serviciilor publice și care în final nu vor contribui la constituirea municipiului în calitate de „pol de dezvoltare”.

În vederea asigurării finanțării necesităților neacoperite financiar, autoritățile administrației publice centrale, în colaborare cu reprezentanții autorităților publice locale din mun. Bălți, urmează să depună eforturi sistemice pentru identificarea suplimentară a 2.427,8 mln MDL din partea partenerilor de dezvoltare (donatori, instituții financiare internaționale și investitori privați), în corespundere cu lista proiectelor prioritizate în cadrul prezentului Program, precum și în baza disponibilității financiare din FNDRL. Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale va asigura coordonarea activităților necesare atragerii de fonduri suplimentare din partea donatorilor și instituțiilor financiare internaționale, în strânsă colaborare cu Primăria mun. Bălți și Ministerul Finanțelor.

În același timp, reieșind din atribuțiile sale, Consiliul Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale și Locale, va aproba un mecanism de finanțare specific pentru implementarea Programului menționat.

Realizarea investițiilor și implementarea proiectelor planificate, vor contribui nu doar la îmbunătățirea nivelului de trai a grupelor vulnerabile (tinerii, persoane cu dizabilități, persoanelor cu vârsta de pensionare, familii tinere etc), dar va consolida poziția mun. Bălți în calitate de pol de dezvoltare și cel de-al doilea centru urban din țară. Totodată, implementarea Programului de accelerare a dezvoltării mun. Bălți va contribui la creșterea PIB-ului regional și va diminua discrepanțele dintre municipiul Chișinău și Regiunea de Dezvoltare Nord. În acest sens, Programul va facilita creșterea numărului de studenți, inclusiv internaționali, și va spori oportunitățile pentru atragerea în câmpul muncii a tinerilor specialiști și a populației apte de muncă în Regiunea de Dezvoltare Nord. Astfel, vor fi create premise favorabile pentru populația activă din punct de vedere economic și va fi impulsionată creșterea demografică la nivelul regiunii.

6. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare

Aprobarea documentului de politici nu va necesita modificarea cadrului normativ în vigoare.

7. Avizarea și consultarea publică a proiectului

Conceptul Programului Național de accelerare a dezvoltării mun. Bălți în calitate de pol de dezvoltare pentru anii 2024 – 2028, cât și proiectul Programului au fost prezentate anterior Cancelariei de Stat spre evaluarea calității și conformității, iar recomandările au fost luate în considerare la definitivarea proiectului.

În scopul respectării prevederilor Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional, anunțul privind inițierea procesului de elaborare a proiectului hotărârii Guvernului a fost plasat pe pagina web oficială a MIDR, la compartimentul „Transparență decizională” și pe portalul guvernamental www.particip.gov.md.

Proiectul Programului a fost supus consultărilor publice la nivelul Regiunii de dezvoltare Nord și aprobat prin Decizia nr.2 din 30.11.2022 a Consiliului Regional pentru Dezvoltare Nord.

La fel, proiectul a fost supus avizării și consultării publice, conform art. 32 din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative. Proiectul a fost avizat de către 11 instituții, iar două opinii au fost recepționate în procesul consultărilor publice.

Urmare a examinării propunerilor recepționate, proiectul a fost îmbunătățit și transmis spre reavizare instituțiilor implicate, fiind recepționate alte 12 avize.

Toate obiecțiile și recomandările au fost expuse în Sinteza obiecțiilor și propunerilor.

8. Constatările expertizei anticorupție

Proiectul nu cade sub incidența prevederilor art. 35 din Legea nr.100/2017 cu privire la actele normative, respectiv nu este necesară expertiza anticorupție, acesta fiind un document de politici publice.

9. Constatările expertizei de compatibilitate

Proiectul nu are ca scop armonizarea legislației naționale cu legislația Uniunii Europene, exceptându-se astfel de la efectuarea expertizei de compatibilitate.

10. Constatările expertizei juridice

Proiectul a fost supus expertizei juridice, conform art. 37 din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, iar recomandările au fost luate în considerare la definitivarea proiectului.

11. Constatările altor expertize

În conformitate cu prevederile pct. 34, alin. 10) din Regulamentul cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.386/2020, Programul a fost supus evaluării calității și conformității de către Cancelaria de Stat (Raportul nr. 21-113-1536 din 13.02.2023) și Ministerul Finanțelor (nr. 05-17/69/315 din 02.03.23). Constatările și recomandările au fost incluse în versiunea definitivată a documentului.

Secretar general

Angela ȚURCANU

SINTEZA

obiecțiilor și propunerilor/recomandărilor la proiectul hotărârii de Guvern pentru aprobarea Programului Național de accelerare a dezvoltării mun. Bălți în calitate de pol de dezvoltare pentru anii 2024 – 2028

(număr unic 298/MIDR/2024)

Participantul la avizare (expertizare)/consultare publică	Conținutul obiecțiilor/propunerilor (recomandărilor)	Argumentarea autorului proiectului
Agenția de Investiții (nr. 02-138 din 17.04.2024)	<p style="text-align: center;"><i>Propuneri (recomandări)</i></p> <p>1. <u>Includerea în lista de priorități pentru realizarea Obiectivului specific 3: Susținerea unei creșteri economice inteligente bazate pe avantajele competitive regionale, a priorității de: Consolidarea prezenței Agenției de Investiții în mun. Bălți, pentru dezvoltarea profilelor investiționale (nu doar în cadrul Zonei Economice Libere) și atragerea investițiilor străine directe în regiune, prin maparea și scoaterea în evidență a posibilelor proiecte investiționale.</u> Agenția de Investiții a efectuat un exercițiu de mapare a necesităților pentru a deschide filiale regionale, după modelul și exemplul Agențiilor de Investiții din Estonia, Lituania, Polonia, Cehia. Prezența în regiune permite cunoașterea aprofundată a potențialului investițional și promovarea acestor oportunități direct către potențiali investitori străini. Considerăm oportună deschiderea unei reprezentanțe a Agenției de Investiții în mun. Bălți. Potențialele costuri sunt estimate la 2 milioane MDL anual, care ar putea duce la minim 15 milioane EUR investiții private atrase anual, după 3 ani de activitate (ținând cont de durata procesului de atragere și decizie de investiții). Astfel, ar fi oportun:</p> <p>- <u>Includerea priorității în lista de priorități ale Obiectivului 3 (pag. 14).</u></p>	<p>1. Nu se acceptă.</p> <p>Se consideră că prioritatea și acțiunea propusă nu se înscriu deplin în Obiectivul specific 3, care vizează intervenții sistemice pentru structuri deja existente pe teritoriul municipiului Bălți.</p> <p>Subsecvent, menționăm că activitățile Programului nu sunt orientate spre crearea unor noi entități cu orientare economică, dar spre acordarea suportului pentru unitatea teritorial administrativă în atingerea unor indicatori minimi care ar impulsiona dezvoltarea municipiului.</p> <p>În același timp, Statutul actual al Agenției de Investiții, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 439/2023, nu prevede deschiderea filialelor/reprezentanțelor teritoriale ale Agenției.</p>

	<p>- <u>Includerea proiectului în lista proiectelor prioritare (pag. 19): Crearea filialei regionale a Agenției de Investiții în mun. Cahul, 2 mil MDL anual costuri estimate, Implementator: Agenția de Investiții.</u></p> <p>- <u>Includerea în Planul de Acțiuni a proiectului propus.</u></p>	
<p>Ministerul Muncii și Protecției Sociale (nr. 19/1949 din 12.04.24)</p>	Lipsa de obiecții și propuneri.	Se ia act.
<p>Cancelaria de Stat (21/1-69-4371 din 18 aprilie 2024)</p>	<i>Propuneri (recomandări)</i>	
	<p>1. <u>La Capitolul 2. Analiza situației, se va completa cu informații relevante principalelor grupe vulnerabile afectate de problemele expuse în Program și grupurile țintă care vor fi beneficiarii principali ai intervențiilor planificate, inclusiv dezagregarea datelor în baza criteriilor minime pentru respectarea principiului LNOB (nimeni nu este lăsat în urmă): mediu de trai, venituri, dizabilitate și etnie. De asemenea, în măsura disponibilității datelor, analiza din capitol va fi actualizată conform celor mai recente date.</u></p> <p>2. <u>La Capitolul 6. Impact, întru facilitarea procesului de monitorizare a rezultatelor Programului, tabelele privind indicatorii de rezultat, colonițele „Valoarea de referință” și „Valoarea țintă finală” se vor completa cu anul concret de referință.</u></p> <p>3. <u>La Planul de acțiuni, se va asigura estimarea costurilor necesare din surse bugetare pentru implementarea fiecărei acțiuni. De asemenea sursa de finanțare urmează a fi indicată expres și reflectată în propunerile înaintate la CBTM 2025 - 2027 (alocațiile disponibile ale Fondul Național de Dezvoltare Regională și Locală și/sau denumirea programului de asistență externă și a finanțatorului, în conformitate cu prevederile Hotărârii Guvernului</u></p>	<p>1. Se acceptă parțial Textul a fost completat cu prezentarea grupurilor vulnerabile și beneficiarii programului. Totodată, dezagregarea datelor în baza principiului LNBO nu este posibilă, din lipsa informațiilor de ordin social la nivel de primărie (urmare a reformei sistemului de asistență socială). Indicatorii din Capitolul 2 au fost actualizați recent cu datele anului 2022. În acest sens este asigurată comparabilitatea datelor.</p> <p>2. Se acceptă Text completat cu anii de referință.</p> <p>3. Se ia act Menționăm, că pentru proiectele cu finanțare din Programul de finanțare Fondul pentru eficiență energetică în sectorul rezidențial din RM (FEERM), acesta nu poate fi estimat separat pentru mun. Bălți, iar mijloacele financiare vor fi alocate în funcție de criteriile de eligibilitate ale beneficiarilor în baza</p>

	<p>nr. 377/2018 cu privire la reglementarea cadrului instituțional și mecanismului de coordonare și management al asistenței externe).</p> <p>4. <u>Partea descriptivă a Programului</u> recomandăm a fi suplinită cu <u>descrierea narativă a estimării resurselor financiare și nonfinanciare necesare pentru implementarea fiecărui obiectiv specific în parte; indicarea cheltuielilor planificate pentru perioada următoare în conformitate cu prevederile Cadrului bugetar pe termen mediu și a cheltuielilor estimate pentru perioada care excedează Cadrul bugetar pe termen mediu la momentul aprobării programului; indicarea resurselor disponibile din partea partenerilor de dezvoltare.</u></p> <p>5. Subsidiar, în contextul că proiectul Programului identifică surse de finanțare doar pentru 7% din costul total estimat, propunem <u>de completat partea descriptivă a costurilor cu indicarea acțiunilor/măsurilor concrete ce urmează a fi întreprinse în vederea identificării resurselor financiare și surselor de finanțare.</u></p>	<p>prevederilor Hotărârii Guvernului nr. 251 din 10.04.2024.</p> <p>Pentru finanțarea proiectelor de reabilitare a infrastructurii drumurilor vor fi atrase mijloace financiare din sursele Fondului Rutier conform Programului privind repartizarea mijloacelor Fondului Rutier, care este aprobat anual prin Hotărâre de Guvern.</p> <p>Pentru proiectele prioritare finanțate din FNDRL în Planul de acțiuni costurile estimative sunt indicate. Coraborarea cu CBTM va fi asigurată în procesul înaintării propunerilor la CBTM.</p> <p>4. Se acceptă. Au fost efectuate completări la Capitolul 4. Proiecte prioritare</p> <p>5. Se acceptă. Au fost efectuate completări la Capitolul 6. Estimarea costurilor</p>
<p>Ministerul Culturii (nr. 05-09/1206 din 22.04.2024)</p>	<p><i>Propuneri (recomandări)</i></p>	
	<p>1. În mun. Bălți activează circa 20 de unități de cazare (hoteluri și apartamente), majoritatea fiind amplasate în centrul orașului. Totodată, municipiul</p>	<p>1. Nu se acceptă. Planul operațional de implementare a Programului conține un proiect de regenerare și</p>

dispune de obiective turistice relevante, dar promovate insuficient, fapt reflectat în rating-ul turistic al mun. Bălți (3 din 5). Reieșind din cele expuse supra, Planul operațional de implementare al Programului se va completa cu acțiuni aferente infrastructurii turistice, de agrement și cultură, precum și acțiuni aferente reabilitării, modernizării și dotării Muzeului de Istorie și Etnografie din Bălți.

2. Totodată, la Obiectivul specific nr.1 Modernizarea urbanistică și dezvoltarea infrastructurii de servicii și utilități publice, la pct. 2.2, textul „Proiectul de regenerare și dotare tehnico-edilitară a zonei „Caiac-Canoe” în calitate de zonă de recreere și petrecere a timpului liber de importanță națională” se va substitui cu textul „Proiectul de regenerare și dotare tehnico-edilitară a zonei „Caiac-Canoe” în calitate de zonă turistică”.

dotare a unei zone de recreere, iar reieșind din posibilitățile actuale financiare ale Fondului Național de Dezvoltare Regională și Locală și a bugetului de stat, Programul nu poate acoperi exhaustiv necesitățile de dezvoltare a infrastructurii turistice, de agrement și cultură. Însă, implementarea acțiunilor deja prevăzute va crea premise pentru dezvoltarea și implementarea altor proiecte de dezvoltare a municipiului, inclusiv în domeniul infrastructurii turistice. Acest lucru poate fi realizat inclusiv de administrația publică locală și administrația publică centrală responsabilă de domeniul turismului.

Totodată, un proiect de renovare a Muzeului de Istorie și Etnografie din mun. Bălți a fost finalizat în 2023, fiind finanțat din sursele Fondului Național pentru Dezvoltare Regională și Locală (FNDRL) și implementat de Agenția de Dezvoltare Regională (ADR) Nord. Pentru implementarea acestui proiect, din FNDRL au fost alocate 6,2 mil. lei, dintre care 2,7 mil. lei – pentru lucrările de construcție și 3,5 mil. lei – pentru echipamentele achiziționate.

2.Nu se acceptă.

Denumirea proiectului propus este originală și corespunde cu conceptul acțiunilor necesare de realizat. Modificarea denumirii proiectului fără o argumentare plauzibilă nu se consideră judicioasă.

Ministerul Educației și Cercetării
(07-09/2701 din 19.04.24)

Propuneri (recomandări)

1. În partea narativă a Programului, la Obiectivul specific 3, în prioritatea 2, sintagma ”prin atragerea a 5-10 mii de studenți din afara Republicii Moldova” se propune să se înlocuiască cu sintagma ”prin atragerea anuală a circa 50 de studenți din afara Republicii Moldova”.

2. În compartimentul Proiecte prioritare, la pct. 12, în rubrica ”Comentariu” propunem să fie redactat astfel ”este necesar să fie dezvoltate structurile instituționale responsabile de internaționalizare și a condițiilor de creștere a vizibilității Universității de Stat ”Alec Russo” la nivel internațional”.

În planul de acțiuni:

3. Acțiunea 4.1.1 se propune să fie redactată astfel: ”Elaborarea Conceptului unui Proiect pentru consolidarea și fortificarea Centrului de Inovare și Transfer Tehnologic Regional”, iar în rubrica ”Indicatori de monitorizare” se propune indicatorul ”Concept elaborat în termen”.

4. Acțiunea 4.2.1 se propune să fie redactată astfel ”Implementarea ”Planului de acțiuni privind internaționalizarea învățământului superior pentru anii 2024-2025”, elaborat de Ministerul Educației și Cercetării, prin atingerea, în termeni, a indicatorilor de monitorizare”. În rubrica ”Responsabili” se va exclude sintagma ”Primăria mun. Bălți”, iar în rubrica ”Indicatori de monitorizare” se propune indicatorul ”Plan instituțional elaborat și implementat”.

1. Se acceptă.

Textul a fost redactat.

2. Se acceptă

Textul a fost redactat.

Totodată, menționăm, că în cadrul Universității de Stat ”Alec Russo” deja există Departamentul relații internaționale, care are drept scop sprijinirea diverselor forme de cooperare internațională.

Pe viitor această structură ar putea susține internaționalizarea Univesrității.

3. Se acceptă

Textul a fost redactat.

4. Se acceptă

Textul a fost redactat.

	<p>5. Acțiunea 4.2.2 se propune în următoarea redacție „Acțiuni de identificare a fondurilor pentru realizarea Planului de internaționalizare a învățământului superior pentru anii 2024-2025”. În rubrica ”Indicatori de monitorizare” se propune sintagma ”Parteneri identificați”;</p> <p>6. <u>Acțiunea 4.2.3</u> se va exclude.</p>	<p>5. Se acceptă Textul a fost redactat.</p> <p>6. Se acceptă parțial. Acțiunea 4.2.3 nu a fost exclusă, dar a fost redenumită din ”Implementarea proiectului de internaționalizare a USARB” în ”Dezvoltarea structurii instituționale responsabile de internaționalizare și a condițiilor de creștere a vizibilității Universității de Stat ”Alec Russo” la nivel internațional” (urmare a modificărilor efectuate în pct. 4.1.1; 4.2.1 și 4.2.2)</p>
<p>Congresul Autorităților Locale din Moldova (nr.147 din 22 aprilie 2024)</p>	<p style="text-align: center;"><i>Propuneri (recomandări)</i></p> <p>1. Solicităm a se lua în considerație și a se include în Program propunerile autorităților administrației publice locale ale mun. Bălți preconizate să aducă îmbunătățiri calitative și cantitative, reieșind din realitățile și prioritățile cunoscute mai îndeaproape.</p> <p>2. În contextul în care se relevă în Program despre „primul (mun. Chișinău) și cel de-al doilea (mun. Bălți) după mărime centre urbane din țară”, <u>propunem să se precizeze că este: „(teritoriul controlat de autoritățile constituționale ale Republicii Moldova)”, pentru că al doilea după mărime oraș din țară este or. Tiraspol.</u></p>	<p>1. Se ia act. Prin Demersul nr. 03-13/429 din 19.04.24, Primăria mun. Bălți și-a exprimat sprijinul pentru procesele de urbanizare a municipiului și deschiderea față de acțiunile de suport ale administrației publice centrale. Totodată, în procesul elaborării Programului, au fost organizate o serie de ședințe cu reprezentanții municipalității.</p> <p>2. Se acceptă Textul a fost redactat.</p>
<p>Ministerul Justiției (nr. 04/2-3788 din 23.04.24)</p>	<p style="text-align: center;"><i>Propuneri (recomandări)</i></p> <p>Cu referire la textul proiectului actului normativ menționăm următoarele obiecții și propuneri:</p>	

	<p><u>1. La proiectul hotărârii Guvernului</u> Potrivit art. 44 alin. (1) din Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative, clauza de adoptare a actului normativ poate conține, după caz, și temeiul legal de adoptare a actului normativ respectiv. În calitate de temei legal se indică prevederile legale ce stabilesc competența autorității să emită actul normativ respectiv, pornind de la limitele de reglementare prevăzute de obiectul juridic al actului normativ. Astfel, atenționăm că, art. 9 alin. (1) din Legea nr. 438/2006 privind dezvoltarea regională în Republica Moldova stabilește competența Guvernului de a aproba Strategia națională de dezvoltare regională, elaborată de autoritatea de elaborare a politicii de dezvoltare regională, avizată de Consiliul Național. În context, <u>semnalăm despre necesitatea identificării unui temei legal de adoptare a Programului Național de accelerare a dezvoltării mun. Bălți în calitate de pol de dezvoltare pentru anii 2024 – 2028 și Planul de acțiuni pentru implementarea acestuia, pornind de la limitele de reglementare prevăzute de obiectul juridic al actului normativ și, ca urmare, reconsiderarea clauzei de adoptare a actului normativ.</u></p> <p><u>2. La proiectul Programului Național de accelerare a dezvoltării mun. Bălți în calitate de pol de dezvoltare pentru anii 2024 – 2028.</u> Cu titlu de remarcă generală atenționăm că, potrivit pct. 2 din Regulamentul cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 386/2020, la fundamentarea, elaborarea, avizarea, consultarea și aprobarea documentelor de politici publice se aplică regulile și cerințele înaintate față</p>	<p>1. Se acceptă. Clauza de adoptare a fost revizuită.</p> <p>2. Se ia act. Abrevierile au fost revăzute.</p>
--	--	---

de actele normative, în conformitate cu Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative. Prin urmare, numerotarea elementelor structurale ale proiectului actului normativ trebuie să fie continuă de la începutul și până la sfârșitul actului, ținând cont de prevederile art. 52 alin. (3) din Legea nr. 100/2017, iar semnele grafice se vor exclude, deoarece acestea nu constituie elemente structurale ale actului normativ. Punctele se grupează în secțiuni, însemnate succesiv cu numere ordinare exprimate prin cifre arabe, iar punctele se divid în subpuncte și în alineate. La utilizarea abrevierilor se va ține cont că, în conformitate cu art. 54 alin. (1) lit. i) al Legii nr. 100/2017, exprimarea prin abrevieri (prescurtări) a unor denumiri sau termeni se poate face numai după explicarea acestora în text, la prima folosire.

3. La formularea capitolului 1 „Introducere” se va ține cont de prevederile pct. 11 din Regulamentul cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 386/2020. Drept urmare, acesta va descrie modul în care programul va contribui la atingerea obiectivelor din cadrul strategiei, perioada propusă pentru implementare, părțile implicate în elaborarea programului etc., or, prevederile enunțate dublează conținutul notei informative.

4. La capitolul 3, obiectivele specifice urmează a fi reformulate pentru a fi SMART. SMART este un acronim al caracteristicilor considerate esențiale pentru corecta formulare a unui obiectiv. Aceste caracteristici sunt următoarele: S – specific; M – măsurabil; A – accesibil; R – relevant; T – încadrat

3. Se ia act

La capitolul ”Introducere” se face referință la Hotărârea Guvernului nr. 386/2020. De asemenea este indicată perioada de implementare și părțile implicate în elaborarea programului.

4. Se acceptă de principiu

Formularea obiectivelor SMART este posibilă în condițiile când sunt disponibile și certe informațiile despre indicatorii statistici, bugetele disponibile, cunoașterea potențialului

în limite de timp. Un obiectiv specific urmează să fie foarte clar exprimat și să nu lase loc de îndoieli. Un obiectiv specific diferă, în primul rând, de unul general. El vizează rezultate concrete, iar nu rezultate în general. Măsurabil – înseamnă că un obiectiv poate fi cuantificat, fie cantitativ, fie calitativ. Un obiectiv măsurabil este cel care permite stabilirea cu exactitate a faptului că a fost atins ori nu sau în ce măsură a fost atins. De asemenea, un obiectiv măsurabil permite monitorizarea progresului atingerii lui. Accesibil – înseamnă că un obiectiv poate fi într-adevar atins cu capacitatea și resursele disponibile. Relevant – înseamnă că realizarea obiectivului contribuie la impactul vizat de documentul de politici. Realizarea unui obiectiv trebuie să contribuie în mod esențial la atingerea unui obiectiv mai mare, mai general. Relevanța obiectivului se evaluează în raport cu acest obiectiv mai general. În acest sens, el trebuie să vizeze un anumit impact. Încadrat în limite de timp – înseamnă că obiectivul conține și data până la care este prevăzut a se realiza. Totodată, la formularea obiectivelor remarcăm că, potrivit pct. 11 sbp. 4) din Regulamentul, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 386/2020, obiectivele specifice reprezintă rezultatele preconizate specifice și măsurabile derivate din obiectivele generale ale programului.

5. La capitolul 6 „Impact” semnalăm că, potrivit pct. 11 sbp. 5) din Regulamentul, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 386/2020, impactul descrie efectele pe termen mediu rezultate din implementarea programului, care urmează imediat după capitolul cu obiectivele specifice ale domeniului.

de suport acordat, etc. ceea ce nu este posibil în condițiile actuale.

La evaluarea intermediară a Programului, vor fi efectuate ajustările obiectivelor în dependență de dinamica dezvoltării municipiului și progresul în realizarea Planului de implementarea în raport cu datele statistice disponibile.

5. Se acceptă

Capitolele au fost plasate în text conform HG nr. 386/2020.

6. În același context, capitolul 8 privind riscurile de implementare urmează a fi plasat după capitolul privind costurile programului (a se vedea pct. 11 sbp. 7) din Regulamentul, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 386/2020).

7. La proiectul Planului de acțiuni (capitolul 10) Recomandăm revizuirea denumirii Planului or, acesta a fost elaborat pentru realizarea Programului Național de accelerare a dezvoltării mun. Bălți în calitate de pol de dezvoltare pentru anii 2024 – 2028. Semnalăm că acțiunile și indicatorii Planului trebuie să reiasă din obiectivele specifice ale Programului. Pentru claritatea normei juridice, recomandăm reformularea termenului propus de autor pentru implementarea acțiunii 1.1.

8. La rubrica „Responsabili” semnalăm că, în temeiul art. 109 alin. (1) din Constituție și art. 3 din Legea nr. 436/2006 privind administrația publică locală, autoritățile administrației publice locale beneficiază de autonomie decizională, organizațională, gestionară și financiară. În acest sens, colectivitățile locale pot coopera în exercițiul sarcinilor lor doar în cadrul legii. Prin urmare, atragem atenția că autoritățile administrației publice locale nu pot fi incluse în Planul de acțiuni ca instituții responsabile, deci doar în calitate de parteneri (co-executori). În acest sens a se vedea, drept exemplu, formula de la Planul de acțiuni (Capitolul XI) al Programului național de dezvoltare a orașelor-poli de creștere în Republica Moldova pentru anii 2021-2027, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 916/2020.

9. Subsidiar semnalăm că, lista autorităților responsabile pentru implementarea acțiunilor

6. Se acceptă.

Capitolele au fost plasate în text conform HG nr. 386/2020.

7. Se acceptă parțial.

Denumirea obiectivelor a fost corelată cu denumirea obiectivelor expusă în capitolul 3. Termenul propus pentru acțiunea 1.1 a fost reformulat. Referitor la denumirea Planului de acțiuni considerăm că aceasta se subânțelege, având în vedere că este integrat în structura programului.

8. Se acceptă de principiu.

Se specifică că, în condițiile unui program dedicat dezvoltării unei autorități publice locale, responsabilitatea generală de implementare a programului este în seama autorității locale. Astfel, respectând prevederile constituționale și cadrul legislativ privind administrația publică locală, în vederea respectării autonomiei locale, alte entități nu pot desfășura activități și să-și asume responsabilități fără acordul și participarea autorităților locale, iar plasarea unor responsabilități pentru administrația locală se consideră judicioasă.

9. Nu se acceptă

	<p><u>necesită a fi revizuită prin prisma Capitolul VII din Strategia națională de dezvoltare regională a Republicii Moldova pentru anii 2022-2028 (autorități și instituții responsabile).</u></p>	<p>Lista autorităților responsabile prevăzută de Capitolul VII din Strategia națională de dezvoltare regională pentru anii 2022-2028 se referă la un document de politici publice concret și nu poate fi extrapolată asupra altor documente de politici publice elaborat ulterior. Lista autorităților responsabile este determinată de specificul sectorial al fiecărei acțiuni din Program.</p>
<p>Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării (Nr.03-1307 din 24.04.2024)</p>	<p>1.La textul programului: Luând în considerare că Programul prevede implementarea unui portofoliu de proiecte prioritare, precum ar fi „<i>Sprijinirea administrației Zonei Economice Libere Bălți în atragerea unor investitori strategici noi în sub-zona nr. 3 pentru crearea a cel puțin 3000 locuri noi de muncă</i>„, <u>considerăm necesar sprijinirea de către Primăria mun. Bălți și a administrației Parcului Industrial „Răut” (creat prin Hotărârea Guvernului nr. 526/2023), amplasat în mun. Bălți pe un teren cu suprafața de 9,5 ha, proprietate publică a municipiului, care la fel ca și ZEL Bălți are prerogativa să contribuie la dezvoltarea municipiului și crearea locurilor de muncă. Astfel, <u>propunem completarea Planului de acțiuni cu măsuri ce țin de suportul tuturor platformelor investitoriale din mun. Bălți, în vederea dezvoltării infrastructurii tehnice și de producție și atragerii investițiilor private/rezidenților.</u></u></p> <p>2. La planul de acțiuni: Obiectivele specifice în partea descriptivă a Programului urmează a fi corelate cu obiectivele specifice menționate în planul de acțiuni, deoarece acestea diferă ca formulare.</p>	<p>1. Se ia act. Lista proiectelor prioritare a fost stabilită în cooperare cu administrația municipiului Bălți, ținând cont de posibilitățile financiare bugetare. Totodată, indicatorii specifici de evaluare a impactului, descriși în capitolul ”Impact”, prevăd că mun. Bălți va fi dotat cu toate componentele de bază ale unei infrastructuri de sprijinire a afacerilor (Incubator de Afaceri, Accelerator de Afaceri, Parc Industrial, Zonă Economică Liberă, Centru Expozițional Multifuncțional). În același timp, proiectul propus va putea fi examinat suplimentar în procesul elaborării Programului Operațional Regional Nord pentru perioada 2025-2027 și actualizării Programului Național de dezvoltare a orașelor-poli de creștere în Republica Moldova pentru anii 2021-2027, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 916/2020, acțiuni planificate a fi realizate în 2024</p> <p>2.Se acceptă Obiectivele au fost corelate.</p>

Biroul Național de Statistică (06-10-23 din 24.04.2024)

1. La compartimentul Analiza situației:

- în tabelul 1: Dinamica ponderii mun. Bălți în indicatorii naționali de dezvoltare, sintagma “Volumul producției industriale (producție livrata)”, se substituit cu sintagma „Volumul producției industriale livrate”, și de modificat în continuare pe întreg textul Programului,

- în tabelul 2: Valoarea per locuitor a indicatorilor de dezvoltare a mun. Bălți raportată la nivelul mun. Chișinău:

- de eliminat % din coloana “Evoluția (în puncte procentuale)”, deoarece unitatea de măsură este indicată în denumirea coloanei - puncte procentuale, nu procente. Valabil și pentru alte tabele;

- la poziția 2 ”Număr total salariați” în col. “Evoluția (în puncte procentuale)”, de substituit ”+14” cu ”+6”;

- cu privire la nivelul salariului mediu în mun. Bălți (pag.7), conform datelor statistice în anul 2000 salariului pe mun Bălți comparativ cu media națională a constituit 88% nu 122%. Deoarece în tabelele 1 și 2, sunt utilizate date pentru anii 2005-2022, precum și compararea datelor după tab. 2 se face față de anul 2005, propunem compararea datelor cu anul 2005 nu 2000. Astfel, nivelul salariului mediu în mun. Bălți s-a redus față de media națională de la 114% în anul 2005 la 92% în anul 2022.

2. La obiectivul specific 3 ”Sustinerea unei creșteri economice inteligente bazate pe avantajele competitive regionale”, al doilea aliniat, de substituit ”95%” cu ”92%”;

3.La compartimentul Proceduri de raportare:

-Se acceptă
Textul a fost redactat.

-Se acceptă
Textul a fost redactat.

-Se acceptă
Cifrele au fost actualizate.

2.Se acceptă
Cifrele au fost substituite.

3.Se acceptă.
Textul a fost redactat

	<p>- considerăm oportun de redactat alineatul 8 (pag.30) întrucât nu este clar instituția care va colecta și procesa datele conform indicatorilor de dezvoltare urbană. Menționăm, că Biroul Național de Statistică elaborează și diseminează statisticile oficiale conform Programului de lucrări statistice (PLS) aprobat anual de Guvern. Colectări de date statistice de către BNS în afara PLS nu se realizează.</p>	
<p>Ministerul Finanțelor (Nr. 05-03/68/700 din 25.04.24)</p>	<p>La Proiectul Hotărârii</p> <p>1. Conform art. 36 alin. (2) din Legea nr. 136/2017, cu privire la Guvern, hotărârile se contrasemnează de miniștrii care au obligația punerii în aplicare a acestora și/sau care sunt responsabili de domeniile de activitate care intră parțial sau integral în obiectul de reglementare al actului contrasemnat. Astfel, clauza de contrasemnare necesită a fi revizuită prin excluderea din lista contrasemnatarilor a ministrului finanțelor.</p> <p>La Proiectul Programului</p> <p>1. Dat fiind faptul că bugetul de stat, inclusiv prin mijloacele Fondului național pentru dezvoltare regională și locală (FNDRL), este una din sursele de finanțare din contul căreia urmează să fie implementate proiectele identificate în mun. Bălți, comunicăm despre necesitatea respectării Regulamentului cu privire la proiectele de investiții capitale publice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.684/2022.</p> <p>Astfel, în conformitate cu prevederile pct.36 din Regulament, în cazul proiectelor de investiții capitale publice noi, Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, instituția responsabilă de gestionarea fondului, urmează să plaseze în Sistemul informațional „Registrul proiectelor de</p>	<p>1. Se acceptă. Clauza de contrasemnare a fost revizuită.</p> <p>1. Se ia act. Recomandările vor fi luate în considerare în procesul implementării documentului de politici.</p>

investiții capitale” (SI RPIC) Formularul de identificare și evaluare a proiectului de investiții capitale publice din anexa nr.1 la regulamentul, pentru fiecare proiect separat, completat și semnat de către autoritatea bugetară care inițiază proiectul. De asemenea, menționăm că potrivit pct.38, organul de administrare al fondului de dezvoltare examinează numai propunerile de proiecte noi care au fost plasate în SI RPIC. Conform domeniului de intervenție 2 „Dezvoltarea urbană, revitalizarea economică și socială a orașelor include câteva măsuri” din Anexa nr. 2 la Regulamentul privind gestionarea mijloacelor financiare ale Fondului național pentru dezvoltare regională și locală, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 152/2022, mun. Bălți, în calitate de oraș pol, poate înainta proiectele în procesul apelurilor de concursuri, inițiate periodic de către Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale (MIDR).

Respectiv, după evaluarea proiectelor prezentate de către grupul de lucru în cadrul MIDR, lista acestora se include în Documentul unic de program și se aprobă prin deciziile Guvernului. Urmează de menționat că, conform legilor bugetare anuale, resursele disponibile destinate FNDRL se aprobă anual în bugetul MIDR, în dependență de prioritățile selectate de către Guvernul Republicii Moldova. Astfel, în dependență de resursele bugetare disponibile pentru FNDRL, Consiliul Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale și Locale (CNCDDL), anual repartizează alocațiile fondului pentru fiecare în parte, doar din lista proiectelor incluse în Documentul unic de program. În situația în care Guvernul va decide asupra aprobării proiectului programului în cauză, proiectele menționate în acesta, vor urma procesul de selectare, reflectat în Hotărârea Guvernului nr.

152/2022 cu privire la aprobarea Regulamentului privind gestionarea mijloacelor financiare ale Fondului național pentru dezvoltare regională și locală.

2. La pct. 4, „Proiecte prioritare”, valoarea costurilor estimate pentru cele 3 obiective specifice constituie 2708,0 mil. lei, pe când în Tabelul 4 de la pct. 5 „Estimarea costurilor”, este indicată suma de 2709,0 mil. lei. Se consideră necesar ajustarea sumelor.

3. La pct. 7 ce ține de procedura de implementare a programului, este menționat faptul că Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale va propune Ministerului Finanțelor includerea în CBTM și bugetul de stat anual a proiectelor aprobate de către CNCDDL. Concomitent, în nota informativă a proiectului, la compartimentul 5. Fundamentarea economico-financiară, este stipulat faptul că proiectele incluse în Program vor putea fi înaintate de către autoritatea publică locală în cadrul concursurilor de propuneri de proiecte de dezvoltare regională, conform cadrului normativ în vigoare, pentru a fi ulterior incluse în Documentul Unic de Program, iar alocarea resurselor financiare necesare va fi decisă de CNCDDL, în limita resurselor FNDRL. Prin urmare, reiterând faptul că proiectele aprobate de către CNCDDL spre finanțare din contul FNDRL sunt incluse în Documentul unic de program, care este aprobat de către Guvern, considerăm necesară excluderea sintagmei „iar după aprobare va propune

2. Se ia act

Valoarea de 2708,0 mil. lei (reflectedată la pct.4 ”Proiecte prioritare”) reprezintă costul estimativ stabilit în exclusivitate pentru implementarea proiectelor prioritare. Diferența de 1,0 mil. lei reprezintă alte acțiuni complementare în vederea implementării programului dat (descrise în Planul de acțiuni, compartimentul 1. Managementul programului).

3. Se acceptă

Textul a fost redactat.

Ministerului Finanțelor includerea proiectelor aprobate în CBTM și bugetul de stat anual”.

4. La pct. 10, „Planul de acțiuni”, pentru realizarea acțiunilor 3.2.4. și 3.3.2. , se consideră util indicarea sursei de acoperire, deoarece valoarea costurilor estimative este de „710 mil. lei” și nu corespunde cu sursele financiare de acoperire a costurilor din pct. 5 „Estimarea costurilor”.

În același timp, se observă extrem de scăzută contribuția bugetului municipal la acest Program major pentru revitalizarea orașului și determinarea acestuia ca pol de creștere din zona de Nord, contribuția fiind chiar în diminuare față de anul precedent de doar 21,2 mil. lei, povara fiind pusă pe seama partenerilor de dezvoltare, care încă urmează a fi identificați, ceea ce conturează un risc enorm asupra realizării cu succes și în totalitate a acestui Program.

De ordin general

1.Conform Hotărârii Guvernului nr. 888/2023 cu privire la modificarea și abrogarea unor hotărâri ale Guvernului (reorganizarea structurală a unor autorități publice), Cancelaria de Stat a fost desemnată drept autoritate națională de coordonare a asistenței externe, astfel, stipulările Programului urmează a fi corelate cu prevederile actului normativ în vigoare. În continuare, operațiunile de încasări și plăți bugetare se exprimă în moneda națională, lei. Astfel, considerăm oportună substituirea abrevierii „MDL” cu „lei” și „mln. MDL” cu „mil. lei” pe tot parcursul documentului. Reieșind din cele expuse, documentul de politici publice urmează a fi definitivat prin prisma celor enunțate.

4. Se acceptă parțial.

Au fost efectuate modificări la capitolul 5 ”Estimarea costurilor”

1. Se acceptă

Abreviereile au fost revizuite.

Ministerul Energiei (Nr. 10-1240 din 3 mai 2024)

1. La **Obiectivul specific 2 pct. 3**, venim cu propunerea de a accentua importanța asigurării iluminatului stradal modern și eficient energetic a drumurilor. Iluminarea infrastructurii drumurilor și trotuarelor ar spori siguranța rutieră a conducătorilor auto și a pietonilor. Această acțiune poate fi realizată în mod eficient energetic prin adoptarea mai multor tehnologii ca de exemplu: utilizarea de surse de lumină eficiente - înlocuirea lămpilor tradiționale cu tehnologii moderne, precum LED-urile, care sunt cunoscute pentru durata lor lungă de viață și consumul redus de energie în comparație cu alte surse de iluminat; implementarea sistemelor de iluminat inteligent, care ajustează nivelul de iluminare în funcție de condițiile de trafic și de luminozitatea ambientală și poate reduce consumul de energie prin utilizarea optimă a luminii în funcție de necesități.

2. În contextul confruntării în prezent a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți cu o provocare majoră determinată de descreșterea demografică și, respectiv, reducerii drastice a numărului de studenți, considerăm că investițiile în modernizarea infrastructurii sale ar contribui nu doar la îmbunătățirea condițiilor de studii și de lucru pentru studenți și personalul didactic, dar și la reducerea impactului asupra mediului și la economisirea resurselor. Propunem implementarea unor măsuri de eficiență energetică, cum ar fi termoizolarea clădirilor. Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți ar putea reduce semnificativ consumul de energie necesar pentru încălzire, ceea ce ar duce la scăderea costurilor operaționale pe termen lung. De asemenea, aceste măsuri ar contribui la creșterea confortului termic în interiorul clădirilor. În plus, investiția în eficiență energetică se aliniază cu

1. Se ia act

Lista proiectelor prioritare a fost stabilită în cooperare cu administrația municipiului Bălți, ținând cont de posibilitățile financiare bugetare. Pentru Obiectivul specific 2, pct. - intervențiile țin de reabilitarea infrastructurii drumurilor în municipiu. În acest sens s-a propus asigurarea unui minim de 25% din necesități pentru atingerea indicatorului minim de corespundere a orașului cu statutul de municipiu de gradul întâi.

Având în vedere, că Programul nu poate acoperi toate necesitățile municipiului, lista proiectelor propuse de către APL Bălți va fi examinată suplimentar în procesul elaborării Programului Operațional Regional Nord pentru perioada 2025-2027.

2. Se ia act

Lista proiectelor în cadrul prezentului Program a fost stabilită în cooperare cu administrația municipiului Bălți.

Prin implementarea proiectelor prioritizate s-a urmărit depășirea principalelor restanțe pe dimensiunea socio-economică în vederea corespunderii indicatorilor legali minimi înaintați față de un oraș cu statut de municipiu de gradul întâi.

Totodată, în Program este stabilită o prioritate ce ține de sprijinirea consolidării, extinderii și internaționalizării activității Universității de Stat „Alec Russo” (obiectiv specific 3 pct.2)

tendințele globale de combatere a schimbărilor climatice și de reducere a emisiilor de gaze cu efect de seră. Prin adoptarea unor practici sustenabile, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți poate deveni un exemplu de bune practici în comunitatea locală și poate contribui la promovarea unui mediu mai curat și mai sănătos nu doar pentru toți locuitorii municipiului Bălți, dar și a nordului Republicii Moldova, fiind unica universitate în regiune.

3. Subsecvent, propunem spre examinare și includerea în proiect a obiectivului privind dezvoltarea sistemului de alimentare centralizată cu energie termică (SACET), care în municipiul Bălți este deservit de către S.A. „CET-Nord”. În mod specific, propunem soluționarea problemei deșeurilor prin incinerarea acestora în cadrul Centralei Electrice cu Termoficare, precum și integrarea surselor de energie regenerabilă, cum ar fi colectoarele solare, în cadrul SACET, modificarea sistemului de distribuție și instalarea punctelor termice individuale în vederea modernizării infrastructurii existente.

4. Totodată, vă informăm că IMSP Spitalul Clinic Bălți (blocul central și blocul pediatic) urmează să beneficieze de reabilitare energetică în cadrul primei etape de implementare a Proiectului „Eficiența energetică în Republica Moldova”, finanțat de către Banca Europeană de Investiții, Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare, Platforma de Investiții pentru Vecinătate a Comisiei Europene (NIP) și Guvernul Republicii Moldova. Astfel, instituția urmează să beneficieze de investiții pentru reabilitare energetică în valoare de peste 7,600,000 Euro, pentru o suprafață netă totală de peste 18,000 m²,

3. Se ia act

Lista obiectivelor, priorităților și proiectelor au fost stabilite ținând cont de posibilitățile bugetului public național în cooperare cu APL Bălți, reieșind din necesitățile municipalității. Având în vedere perioada de implementare a Programului și posibilitățile bugetului public național și bugetului public local al or. Bălți, Programul nu poate acoperi exhaustiv toate necesitățile municipiului.

4. Se ia act

Informația nu reflectă necesitatea modificării textului Programului.

cu numărul total de beneficiari de aproximativ 76,600 persoane anual (din care 1,600 angajați și 75,000 pacienți). Subliniem că, conform rapoartelor de audit energetic, urmare implementării măsurilor propuse în blocul pediatric se estimează reducerea consumului de energie termică cu aproximativ 59% și a consumului de energie electrică cu aproximativ 57%, iar pentru blocul central, o reducere de aproximativ 50% a consumului de energie termică și aproximativ 71 % a consumului de energie electrică, comparativ cu nivelul actual de consum.

5. La Obiectivul specific 2, propunem adăugarea unui subpct. în Program, privind acțiunea de renovare și alimentare cu energie termică a clădirilor din Complexul Sportiv „Moldova” din municipiul Bălți, a Scolii Sportive a Ministerului Educației și Cercetării, pentru a asigura confortul termic și eficiența energetică a acestora. Serviciul de alimentare cu energie termică ar putea fi o soluție eficientă pentru a reduce pierderile de căldură și pentru a optimiza consumul de energie a acestei instituții sportive. Este o măsură esențială pentru a crea un mediu confortabil pentru sportivi în devenire și pentru a reduce costurile de întreținere a clădirilor.

6. Ținând cont de faptul că Programul Național prevede implementarea unui portofoliu de proiecte, care reflectă prioritățile individuale specifice ale municipiului Bălți, determinate în baza evaluării necesităților minime pentru consolidarea potențialului de pol de dezvoltare și al doilea centru urban al țării, considerăm necesară și importantă includerea, la pct. 4, Proiecte prioritare, Compartimentul I, Modernizarea urbanistică și dezvoltarea infrastructurii de servicii și utilități

5. Nu se acceptă

Lista priorităților și proiectelor au fost stabilite ținând cont de posibilitățile bugetului public național în cooperare cu APL Bălți, reieșind din necesitățile municipalității. Având în vedere perioada de implementare a Programului și posibilitățile bugetului public național și bugetului public local al or. Bălți, Programul nu poate acoperi toate necesitățile municipiului.

6. Nu se acceptă.

Având în vedere, că prioritatea respectivă nu presupune doar măsuri de eficientizare energetică, dar și amenajarea infrastructurii spațiilor publice a curților, a căilor de acces (obiectivul specific 1 pct.6), nu considerăm oportun de modificat denumirea subpct.7

publice, subpct. 7, propunem modernizarea blocurilor de locuințe multietajate prin înlocuirea sistemului intern de distribuție a agentului termic de pe verticală pe sistemul de distribuție pe orizontală și restabilirea serviciului de furnizare a apei calde menajere, care a fost sistat în municipiul Bălți de mai mult de 30 de ani.

7.În contextul **Obiectivului specific 1, pct.6**, remarcăm faptul că la 5 octombrie 2022 Republica Moldova, S.A. „CET-Nord” (Entitatea de Proiect) și BERD au semnat Acordul de Grant în valoare de 2,0 mln. Euro ratificat prin Legea nr. 306/2022. În conformitate cu prevederile art. 11 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 595/1999 privind tratatele internaționale ale Republicii Moldova, Acordul de împrumut a fost ratificat de Parlamentul Republicii Moldova prin Legea nr. 99/2022. Proiectul este orientat spre implementarea unui program de investiții prioritare, identificat prin studiul de fezabilitate, finanțat de Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare, elaborat de către compania franceză de consultanță „Seureca-Veolia”. Precizăm că, proiectul are drept scop creșterea calității serviciului prestat locuitorilor din municipiul Bălți prin restabilirea sistemului de livrare a apei calde menajere, implementarea sistemului de distribuție pe orizontală intrabloc, asigurarea confortului termic în edificii prin gestionarea individuală a consumului de energie termică, optimizarea costurilor operaționale, controlul și monitorizarea centralizată/ la distanță, creșterea duratei de exploatare a utilajelor/echipamentelor, reducerea pierderilor de energie termică, etc.

Urmare a implementării Proiectului, consumatorii din mun. Bălți vor obține servicii mai calitative, va

7. Nu se acceptă.

Conform argumentării expuse la punctul anterior.

fi reabilitat sistemul de livrare a apei calde menajere, și se va asigura confortul termic în edificii prin gestionarea individuală a consumului de energie termică. Impactul implementării Proiectului va atinge următoarele beneficii economice și de mediu:

- Numărul apartamentelor conectate la sistemul de distribuție pe orizontală a energiei termice și la serviciile de apă caldă - 22 281;
- Economii de energie - 14 826 Gcal/an, datorită instalării PTI și a montării sistemului de distribuție pe orizontală a energiei termice;
- Producerea de energie termică va crește cu 17 % - 33 942 Gcal, datorită serviciilor de apă caldă oferite pe tot parcursul anului;
 - Producerea de energie electrică va crește cu 36 791 MWh/an, datorită serviciilor de apă caldă oferite pe tot parcursul anului;
- Reducerea emisiilor de CO₂ - 23 681 tone/an;

În această ordine de idei, considerăm oportun, ca în cadrul proiectului sus-menționat să fie demarate în paralel și a procedurilor necesare în vederea termoizolării blocurilor locative respective, conform acțiunii prevăzute la pct.4 „Proiecte prioritare”.

La pct.4 „Proiecte prioritare” propunem ca activitatea din rândul 7 a tabelului să fie prezentată în următoarea redacție:

Nr.	Proiect	Cost estimativ, mil. MDL	Sursă de acoperire	Comentariu
7	Renovarea energetică a caselor individuale și a blocurilor locative	2 200	APL Balti Programul de finanțare Fondul pentru Eficiență Energetică în sectorul Rezidențial din Republica Moldova aprobat prin HG nr. 251 din 10.04.2024	Identificarea măsurilor de eficiență energetică și/sau valorificare a surselor de energie regenerabilă urmează a fi efectuată în baza Rapoartelor de Audit energetic ce urmează a fi elaborate pentru fiecare casă individual sau bloc locative

8. Modificările propuse sunt argumentate prin faptul că în data de 10 aprilie 2024, Guvernul a aprobat Programul de finanțare Fondul pentru Eficiență Energetică în sectorul Rezidențial (Programul FEERM) care are drept obiectiv general promovarea și facilitarea utilizării eficiente a energiei de către consumatorii casnici prin valorificarea potențialului de eficientizare a consumului de energie în clădirile rezidențiale, rezultând în reducerea cheltuielilor populației pentru resurse energetice, sporirea nivelului de confort în locuințe, îmbunătățirea aspectului estetic al clădirilor, creșterea valorii imobilelor și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră. În cadrul Programului sunt prevăzute mijloace financiare de cca. 1.4 miliarde lei, care vor fi implementate prin intermediul Instituției Publice Centrul Național pentru Energie Durabilă (în continuare – CNED) sub formă de grant - de până la 70% din valoarea investiției eligibile și sub formă de alocație – care va constitui cel mult 100% din valoarea contribuției beneficiarului, pentru proiectele de eficiență energetică în cadrul Asociațiilor de Proprietari din Condominiu și/sau

8. Se ia act

Este inclusă sintagma ”Alte surse publice naționale”.

caselor individuale, în special cele afectate de sărăcia energetică și, după caz, cele atribuite la locuințe sociale. Având în vedere cele menționate supra, la pct. 5 „Estimarea Costurilor” propunem completarea surselor de finanțare, după cum urmează: „...acest Program abordează acoperirea necesităților prioritare de investiții în mun. Bălți în valoare de 2.709,0 mil MDL (inclusiv activități pregătitoare, actualizarea documentației strategice, de consolidare capacități, monitorizare și evaluare) cu finanțare din 4 surse:

- FNDRL;
- Programul de finanțare Fondul pentru Eficiență Energetică în sectorul Rezidențial din Republica Moldova;
- Bugetul APL Bălți;
- Cu sprijinul partenerilor de dezvoltare (donatori, instituții financiare internaționale și parteneri privați) care urmează a fi identificați în proces.

Respectiv, o parte din proiectele prioritare vor putea fi aplicate spre finanțare în cadrul apelurilor competitive organizate de Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, a resurselor financiare disponibile din FNDRL precum și în baza produselor de finanțare lansate de către CNED.”

Cu referire la bugetul estimativ ce urmează a fi alocat pentru implementarea proiectelor de eficiență energetică și/sau valorificare a surselor de energie regenerabilă ținem să menționăm că aceste nu poate fi estimat separat pentru mun. Bălți, deoarece Programul FEERM este prevăzut pentru a fi aplicat la nivel național, respectiv mijloacele financiare vor fi alocate în funcție de criteriile de eligibilitate ale beneficiarilor și a interesului manifestat din partea acestora în baza prevederilor Hotărârii Guvernului nr. 251 din 10.04.2024.

9. Totodată, propunem completarea pct. 7 „Autorități responsabile” cu Centrul Național pentru Energie Durabilă, care va asigura realizarea următoarelor funcții:

- acordă asistență autorității administrației publice locale la elaborarea planurilor locale integrate privind energia și clima, inclusiv colaborează cu administrația publică locală în domeniile sale de competență prin intermediul managerului energetic, desemnat de către aceasta, precum și contribuie la organizarea instruirii profesionale continue a acestuia;
- acordă asistență consultativă și informațională prestatorilor de servicii energetice, consumatorilor finali, potențialilor investitori, precum și altor persoane fizice și juridice care își desfășoară activitatea în domeniul eficienței energetice;
- promovează și diseminează informația cu privire la eficiența energetică, inclusiv prin intermediul campaniilor și programelor de informare, precum și prin promovarea măsurilor de proiectare ecologică și de etichetare a produselor cu impact energetic;
- organizează seminare, conferințe, concursuri naționale și expoziții pentru promovarea eficienței energetice;
- asigură suport în implementarea politicii statului în domeniul valorificării surselor de energie regenerabilă, în conformitate cu prevederile Legii nr.10/2016 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile și ale legislației secundare aferente, inclusiv: a) o elaborează, în cooperare cu autoritatea publică locală, programe de informare a publicului cu privire la beneficiile și aspectele practice ale dezvoltării și utilizării energiei din surse regenerabile; b) o promovează utilizarea încălzirii și răcirii din surse regenerabile de energie la planificarea infrastructurii localității; c) o

9. Se acceptă parțial

Centrul Național pentru Energie Durabilă a fost inclus în Planul de acțiuni al Programului, rubrica ”Responsabili” la activitățile ce țin de asigurarea măsurilor de eficiență energetică (2.7.1-2.7.3).

Totodată, menționăm, că Cadrul instituțional de implementare al prezentului Program, reflectat în compartimentul 8 ”Autorități responsabile”, păstrează configurarea stabilită în cadrul implementării SNDR. Anume acestea autorități vor fi responsabile de coordonarea întregului proces de implementare al Programului.

promovează instalarea echipamentelor și sistemelor pentru utilizarea energiei electrice, a încălzirii și răcirii din surse regenerabile de energie la planificarea, proiectarea, construirea și renovarea zonelor industriale sau rezidențiale;

- atrage și gestionează resurse financiare în vederea finanțării și promovării proiectelor/programelor în domeniul eficienței energetice și valorificării surselor de energie regenerabilă, cu respectarea prevederilor Legii nr. 139/2012 cu privire la ajutorul de stat și al Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr. 181/2014.

10. La **Planul de acțiuni** de la pct. 10, propunem completarea la Obiectivul specific 1, acțiunea 2.7 cu un subpct. nou, cu următorul cuprins:

10. Se acceptă parțial

Denumirea ”Regenerarea și modernizarea complexă a cartierelor blocurilor de locuințe multietajate” este relevantă acțiunii respective, în condițiile în care pe lângă asigurarea măsurilor de eficiență energetică se planifică și activități de amenajare a infrastructurii spațiilor publice a curților și a căilor de acces (obiectivul specific 1 pct.6).

În rubrica ”Responsabili” din Planul de acțiuni a fost inclus – CNED.

Nr/Proiecte	Acțiuni	Termen de realizare	Costuri estimative, mil MDL	Sursa de finanțare	Responsabil	Indicatori de monitorizare
2.7 Regenerarea complexă a cartierelor blocurilor de locuințe multietajate	2.7.1 Elaborarea studiului de fezabilitate/Rapoartelor de Audit energetic și concepția propunerilor de proiect	Tr. IV, 2024	2 mil. MDL	APL Bălți	Primăria mun. Bălți cu suportul ADR Nord și CNED	Acțiuni pregătitoare realizate (Studiu de fezabilitate, Rapoarte de audit energetic, Propuneri de proiecte)
	2.7.2 Acțiuni comune ale MIDR în cooperare cu Cancelaria de Stat, ADR Nord, CNED și Primăria mun. Bălți în vederea identificării și atragerii de resurse partea partenerilor de dezvoltare pentru implementarea proiectului	Tr. IV, 2025	N/A	N/A	MIDR în cooperare cu Cancelaria de Stat, ADR Nord, CNED și Primăria mun. Bălți	Proiect depus și aprobat spre finanțare (la donatorul finanțatorului identificat), în conformitate cu cerințele enunțate
	2.7.3 Implementarea proiectului, după aprobarea finanțării (inclusiv elaborarea și aprobarea documentației tehnice)	Tr. IV, 2028	200 mil MDL	<i>Programul de finanțare Fondul pentru Eficiență Energetică în sectorul</i>	Primăria mun. Bălți cu suportul CNED și ADR Nord	Lucrări complexe de regenerare urbană a cartierelor blocurilor de locuințe

				<i>Rezidențial din Republica Moldova ((inclusiv cofinanțarea din sursele partenerilor de dezvoltare, locatarilor/proprietari de locuințe)</i>		multietajate (numărul și identitatea cartierelor așezate vor fi stabile în cadrul Studiului de Fezabilitate)
--	--	--	--	---	--	--

11. La Planul de Acțiuni, compartimentul Costuri estimative mln MDL, ne exprimăm îngrijorarea

11. Se ia act

	<p>asupra repartizării uniforme a câte 2 mln MDL, la punctele: 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 2.5, 2.6, 2.7, 3.1, 3.2, fiind responsabilă Primăria municipiului Bălți, întru realizarea acțiunilor pregătitoare (Studiu de Fezabilitate și Concepția proiectului). Ne exprimăm îngrijorarea cu privire la calculul efectuat, ori proiectele țintite sunt diferite și nu pot fi calificate în aceeași categorie financiară, fapt care face imposibilă estimarea unui cost identic pentru toate proiectele.</p>	<p>Costurile au fost stabilite în coordonare cu APL Bălți. Acestea sunt estimative și reprezintă contribuția Primăriei pentru realizarea acțiunilor pregătitoare, sub formă de elaborare parțială a documentației selective aferente proiectelor.</p>
Propuneri, comentarii în cadrul consultărilor publice		
<p>Primăria mun. Bălți (nr. 03-13/429 din 19.04.24)</p> <p>*Primăria Bălți nu a fost inclusă în lista avizatorilor, iar Scrisoarea de aviza a fost transmisă în procesul de consultări publice.</p>	<p>Lipsa de obiecții și propuneri.</p>	<p>Se ia act.</p>
<p>Alexandre Baikalov (propunerile transmise în 24 aprilie, în format „track changes”. Acestea au fost transmise în procesul de consultări publice, prin intermediul poștei electronice).</p>	<p><u>1.La proiectul hotărârii Guvernului</u> -La pct. 3 și 4, completarea, după Ministerul Infrastructurii și Dezvoltării Regionale, cu Ministerul Culturii.</p>	<p>-Nu se acceptă. Propunerea nu este argumentată. Totodată, pct. 2 din proiectul Hotărârii stabilește că ”ministerele și alte autorități administrative centrale cu responsabilități în domeniu vor întreprinde măsurile necesare pentru realizarea obiectivelor” Programului, prin urmare, fiind vizat și Ministerul Culturii. Totodată, Ministerul Culturii a fost inclus în lista avizatorilor proiectului, iar în avizul remis nu a propus includerea sa în lista responsabililor de monitorizarea și controlul executării Hotărârii. Instituția nu se regăsește nici în lista responsabililor enumerați în capitolul 7 și Planul de acțiuni. În același timp, Programul stabilește că Consiliul Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale și Locale (CNCDDL), din care face parte și ministrul Culturii, va continua să asigure rolul de organ decident principal al</p>

	<p>-Includerea în lista contrasemnatarilor a ministrului Culturii.</p> <p><u>2.La proiectul Programului</u> -Includerea dezvoltării culturale alături de cea socio-economică.</p> <p><u>3.La capitolul 1. Introducere:</u> - includerea unor acte UE în lista actelor de care s-a ținut cont la elaborarea Programului, inclusiv: Avizul Comitetului Regiunilor privind descentralizarea în Uniunea Europeană și rolul autonomiei locale și regionale în elaborarea și punerea în aplicare a politicilor UE 2013/C 139/08; Urban Agenda for the EU Initiative (Futurium); Politici de dezvoltare urbană sustenabilă ale Comisiei europene;</p> <p>-completarea listei actorilor implicați în elaborarea Programului cu: Ministerul Culturii, Î.S. Moldaeroservice, Î.S. Calea Ferată din Moldova.</p> <p>-revizuirea orizontului de timp de planificare al Programului (2024-2028). Autorul menționează că</p>	<p>programării, implementării, monitorizării și evaluării implementării prezentului Program. CNCDDL va asigura coordonarea instrumentelor de implementare, coordonarea mecanismelor financiare, supravegherea și controlul modului de utilizare a mijloacelor financiare alocate.</p> <p>-Nu se acceptă. Conform argumentării de la primul punct și potrivit Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative, hotărârile adoptate de Guvern se contrasemnează de miniștrii care au obligația punerii acestora în aplicare.</p> <p>2.Se ia act. Dezvoltarea socio-economică nu se limitează doar la creșterea economică, ci include și aspecte sociale, culturale și de mediu.</p> <p>-Se acceptă. Textul a fost redactat.</p> <p>-Nu se acceptă. Actorii propuși nu au fost implicați în procesul de elaborare a Programului.</p> <p>-Nu se acceptă. Potrivit Hotărârii Guvernului nr. 386/2020 cu privire la planificarea,</p>
--	--	--

	<p>un program de 4 ani nu pare a fi realist, deoarece un program/o viziune de dezvoltare nu se poate limita la doar 4 ani, fiind necesare un program pe termen scurt și un program pe termen lung.</p> <p>4. <u>La capitolul 2. Analiza situației:</u> Completarea cu unele date generale despre experiența internațională.</p> <p>5. Completarea listei cauzelor ce au provocat apariția dezechilibrelor.</p> <p>6. Includerea informației privind legalitatea executării de către ZEL Bălți a Hotărârii Guvernului nr. 983/2010 „Cu privire la transmiterea unor bunuri imobile” (completată prin Hotărârea nr. 1199/2016).</p>	<p>elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice, Programul este un document de politici publice pe termen mediu (3-5 ani), care derivă din strategie și, respectiv, contribuie la implementarea acesteia prin detalierea și concretizarea acțiunilor ce urmează a fi realizate într-un domeniu sau subdomeniu de activitate. La rândul său, Strategia este un document de politici publice care definește și planifică politica publică a Guvernului pe termen lung (6-10 ani) în unul sau câteva domenii de activitate a Guvernului. În domeniul dezvoltării regionale și locale, documentul care definește prioritățile pe termen lung este Strategia Națională de Dezvoltare regional și locală pentru anii 2022-2028.</p> <p>4. Se acceptă de principiu Au fost făcute completări la text în contextul experienței internaționale.</p> <p>5. Se ia act Cauzele care au provocat apariția și intensificarea dezechilibrelor în dezvoltarea mun. Bălți sunt reflectate în capitolul 2.</p> <p>6. Nu se acceptă. Programul nu poate include supoziții și presupuneri fără a avea la bază decizii definitive ale instanțelor de drept juridic. Informația privind legalitatea executării unei Hotărâri de Guvern nu este parte a unui</p>
--	---	---

	<p>7.Completarea cu informații suplimentare privind Aeroportul Internațional Bălți-Leadoveni, zone metropolitane, autorizații de construire etc.</p> <p>8.<u>La capitolul 3. Obiective generale și specifice:</u> -Completarea Obiectivului specific 1 cu textul ”inclusiv audit al implementării a PUG-ului actual în vigoare din 2004”.</p> <p>9.Completarea listei de priorități/proiecte enumerate la Obiectivele specifice 1, 2.</p>	<p>document de politici publice. Verificarea legalității poate fi solicitată organelor competente prin depunerea unor cereri în acest sens. Totodată, Conceptul Programului este orientat spre dezvoltare nu spre a efectua cercetări și investigații.</p> <p>7.Se ia act În Program au fost incluse informații relevante pentru obiectivele și acțiunile formulate.</p> <p>8.Nu se acceptă. Textul propus nu poate fi formulat ca obiectiv al unui document de politici publice, iar realizarea auditurilor ține de competența altor instituții publice.</p> <p>9.Se ia act. Lista priorităților și proiectelor au fost stabilite ținând cont de posibilitățile bugetului public național și prin consultarea necesităților municipalității. Având în vedere perioada de implementare a Programului și posibilitățile bugetului public național și bugetului public local al or. Bălți, Programul nu poate acoperi exhaustiv toate necesitățile municipiului. Însă, lista proiectelor propuse va fi examinată suplimentar în procesul elaborării Programului Operațional Regional Nord pentru perioada 2025-2027 și actualizării Programului Național de dezvoltare a orașelor-poli de creștere în Republica Moldova pentru anii 2021-2027, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 916/2020, acțiuni planificate a fi realizate în 2024. Totodată, unele priorități (parcul Țaul, Costești) nu vizează mun. Bălți.</p>
--	---	---

	<p>10. <u>La capitolul 4. Proiecte prioritare:</u> -Completarea Tabelului cu noi proiecte.</p> <p>11. <u>La Capitolul 10. Planul de acțiuni.</u> -Completarea Tabelului cu noi proiecte.</p>	<p>5. Se ia act. Conform argumentării expuse la punctul anterior.</p> <p>6. Se ia act. Conform argumentării expuse la punctele anterioare.</p>
Avizare repetată		
Ministerul Muncii și Protecției Sociale (Nr. 19/2516 din 15 mai 2024)	Lipsa de obiecții și propuneri.	Se ia act.
Ministerul Educației și Cercetării (Nr. 07-09/3213 din 17.05.2024)	Lipsa de obiecții și propuneri.	Se ia act.
Biroul Național de Statistică (Nr. 06-11-25 din 20.05.24)	Lipsa propunerilor și obiecțiilor.	Se ia act.
Ministerul Culturii (05-09/1580 din 21.05.2024)	Lipsa de obiecții și propuneri.	Se ia act.
Cancelaria de Stat (21/1-69-5468 din 21.05.24)	<p>1. La Planul de acțiuni, reiterăm necesitatea estimării costurilor din surse bugetare pentru implementarea fiecărei acțiuni. De asemenea, sursa de finanțare urmează a fi indicată expres și reflectată în propunerile înaintate la CBTM 2025-2027 (alocațiile disponibile ale Fondul Național de Dezvoltare Regională și Locală și/sau denumirea programului de asistență externă și a finanțatorului, în conformitate cu prevederile Hotărârii Guvernului nr. 377/2018 cu privire la reglementarea cadrului instituțional și mecanismului de coordonare și management al asistenței externe).</p> <p>2. Subsecvent, relatăm necesitatea definitivării proiectului Programului sub aspectul fundamentării economico-financiare, pe componenta costuri estimate, cu considerarea avizului Ministerului Finanțelor (nr. 05-03/68/700 din 25.04.2024) privind acoperirea financiară a resurselor necesare pentru implementarea acțiunilor planificate până în anul 2028.</p>	<p>1. Se ia act. Propunerile la CBTM 2025-2027 au fost înaintate anterior inițierii promovării proiectului Programului. Reflectarea în CBTM va putea fi efectuată la următoarele propuneri.</p> <p>2. Se ia act. Acoperirea financiară a Programului se propune a fi realizată în dependență de procesul de implementare a lui prin utilizarea surselor financiare din FNDRL, contribuția autorității publice locale, sursele partenerilor de dezvoltare, precum și alte surse legale conform legislației naționale. Concomitent, se menționează că finanțarea proiectelor din Program cu utilizarea surselor FNDRL se va</p>

	<p>3. Totodată, recomandăm ajustarea proiectului planului de acțiuni, la rubrica „Responsabili”, conform avizului Ministerului Justiției, scrisoarea nr. 04/2-3788 din 23.04.24. Astfel, atragem atenția că, <u>autoritățile administrației publice locale nu pot fi stabilite ca entități responsabile de realizarea acțiunilor specificate în conținutul planului nominalizat.</u> Potrivit art. 109 alin. (1) din Constituția Republicii Moldova și art. 3 din Legea nr. 436/2006 privind administrația publică locală, autoritățile administrației publice locale beneficiază de autonomie decizională, organizațională, gestionară și financiară. În acest sens, colectivitățile locale pot coopera în exercițiul sarcinilor doar în cadrul legii. Prin urmare, aceștia se vor exclude din coloana „Instituții responsabile” și se vor indica în coloana „Parteneri”.</p>	<p>efectua conform regulilor și procedurilor stabilite (HG nr.152/2022) pentru proiectele de dezvoltare regională. Subsecvent, avînd un program aprobat la nivel național, atît autoritățile locale, regionale cît și naționale vor avea posibilitatea inițierii discuțiilor cu partenerii de dezvoltare pentru atragerea investițiilor, în baza unui document de politici aprobat.</p> <p>3. Se acceptă de principiu. O serie de acțiuni prevăzute în Plan țin de competența Primăriei Bălți (ex.: depunerea cererilor de finanțare, ajustarea documentației urbanistice, implementare proiecte, actualizare studii de fezabilitate etc.) și vor responsabiliza municipalitatea să le realizeze, iar MIDR nu-și poate asuma responsabilitatea privind ”depunerea cererii de finanțare”, fiind în același timp organizator al selecției cererilor de finanțare. În același timp, menționăm că autoritățile APL se regăsesc în calitate de ”responsabili” și în alte documente de politici publice naționale (de ex. Programul național pentru gestionarea deșeurilor pentru anii 2023-2027).</p>
<p>Congresul Autorităților Locale din Moldova (Nr. 186 din 22 mai 2024)</p>	<p>În sinteza la proiect este consemnat faptul că s-a acceptat propunerea CALM menționată infra, însă în cuprinsul prezentat al proiectului nu se regăsește, cu o nouă redacție. În contextul în care se relevă în Program despre „primul (mun. Chișinău) și cel de-al doilea (mun. Bălți) după mărime centre urbane din țară”, reiterăm propunerea să se precizeze că este: „(teritoriul controlat de autoritățile constituționale ale Republicii Moldova)”, pentru că al doilea după mărime oraș din țară este or. Tiraspol.</p>	<p>Se ia act. Versiunea redactată a Programului, după prima avizare, a fost completată cu precizarea ” <i>în condițiile în care or.Tiraspol este teritoriul necontrolat de autoritățile constituționale ale Republicii Moldova</i>”, la alineatul 2, pag. 2.</p>

Ministerul Dezvoltării Economice și Digitalizării (Nr.03-1582 din 23.05.2024)	Lipsa de propuneri și obiecții.	Se ia act.
Ministerul Mediului (Nr. 02-07/1396 din 22.05.24) *Nu a fost inclus și la prima avizare.	1. <u>La procedura de elaborare, avizare și promovare a programului.</u> Conform prevederilor statuate la art. 1 alin. (2) din Legea nr. 11/2027 privind evaluarea strategică de mediu, documentele de politici și de planificare elaborate la nivel național și local, care pot avea efecte semnificative asupra mediului și sănătății populației în Republica Moldova sau în afara hotarelor ei fac obiectul evaluării strategice de mediu. Iar art. 31 din aceeași lege stabilește că „evaluarea prealabilă și evaluarea strategică de mediu asupra documentelor de politici și de planificare se efectuează la etapa inițială a elaborării unui Concept al documentului de politici și planificare sau al unei modificări a acestuia, în conformitate cu Hotărârea Guvernului nr.386/2020”. Prin urmare, <u>Ministerul Mediului comunică că nu a primit Programul Național de accelerare a dezvoltării mun. Bălți în calitate de pol de dezvoltare pentru anii 2024 – 2028 spre evaluare strategică prealabilă și nici Raportul privind evaluarea strategică de mediu asupra Programului în cauză spre realizarea procedurii de evaluare strategică de mediu, astfel cum stabilește Legea nr. 11/2017.</u>	1. Se ia act. Conceptul documentului de politici a fost examinat, conform procedurii, de către Cancelaria de Stat (scrisoare nr. Nr. 21-113-9685 din 10.05.2022), iar în Raportul de evaluare a Conceptului nu a fost semnalată necesitatea supunerii proiectului de document evaluării strategice de mediu. Totodată, Programul dat are drept scop acordarea suportului pentru APL Bălți în vederea sprijinirii accelerării dezvoltării mun. Bălți în calitate de pol de dezvoltare, precum și de a facilita parteneriatul dintre autoritățile publice centrale și municipale, partenerii de dezvoltare și societatea civilă, în vederea conjugării eforturilor individuale și comune de sprijinire a accelerării dezvoltării socio-economice a mun. Bălți. Prin urmare, Documentul nu creează noi reguli de dezvoltare a infrastructurii, dar prevede susținerea unor proiecte investiționale, în privința unora fiind aplicabile prevederile HG nr. 152/2022 cu privire la aprobarea Regulamentului privind gestionarea mijloacelor financiare ale Fondului național pentru dezvoltare regională și locală, care includ direct obligativitatea respectării prevederilor legislației în domeniul mediului. Astfel, Programul este un document de politici care asigură consolidarea eforturilor APL Bălți și APC în asigurarea dezvoltării mun. Bălți, iar procesul de selectare a proiectelor investiționale va fi realizat cu respectarea legislației de mediu.

	<p>2. <u>La proiectul programului. În referințele la documentele de politici publice și planurile de acțiuni se vor indica actele normative prin care au fost aprobate/ adoptate acestea. De exemplu: Strategia națională de dezvoltare „Moldova Europeană 2030” adoptată prin Legea nr. 315/2022; „Agenda de Dezvoltare Durabilă 2030” se va completa cu textul „adoptată la Summitul Organizației Națiunilor Unite la 25 septembrie 2015”.</u></p> <p>3. <u>La Obiectivul specific 2, (pagina 14), cuvintele „stații privind măsurarea calității aerului” se vor substitui cu cuvintele „stații de monitorizare a poluanților atmosferici”.</u></p> <p>4. <u>La punctul 7. Riscuri de Implementare, riscuri de mediu, considerăm irelevant criteriul inclus în calitate de risc de mediu „Războiul din Ucraina afectează grav securitatea regională”. Propunem identificarea și includerea unor criterii relevante la programul dat.</u></p> <p>5. <u>La punctul 10. Planul de acțiuni: pentru toate acțiunile de la Obiectivul specific 1 „Modernizarea urbanistică și dezvoltarea infrastructurii de servicii și utilități publice” (2.6. Construcția unei noi Stații de Epurare a Apelor Uzate (SEAU), dotată cu treptele mecanică, biologică și terțiară de tratare; 3.1. Crearea premiselor pentru relansarea activității Aeroportului Internațional Bălți - Ledoveni (LUBL)) în calitate de al doilea aeroport al țării), sugerăm autorului de a include ca subacțiuni și elaborarea raportului privind evaluarea impactului asupra mediului și de prevăzut costuri estimative, termen de realizare, sursa de finanțare, dat fiind faptul că aceste acțiuni se încadrează în anexa nr.1 la Legea nr. 86/2014 privind evaluarea impactului asupra mediului și urmează a fi supuse în mod obligatoriu evaluării impactului asupra mediului.</u></p>	<p>2.Se acceptă. Au fost făcute referințele de rigoare.</p> <p>3.Se acceptă. Textul a fost redactat.</p> <p>4. Se acceptă. Textul a fost redactat.</p> <p>5. Nu se acceptă. Planul de acțiuni al Programului nu poate acoperi exhaustiv toate subacțiunile specifice elaborării/implementării unui proiect. În funcție de tipologia proiectului, acestea parcurg obligatoriu toate procedurile legale pînă la aprobare. Or, potrivit Regulamentului privind gestionarea mijloacelor financiare ale Fondului național pentru dezvoltare regională și locală, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 152/2022, în funcție de tipul proiectului și în conformitate cu prevederile legislației, dosarul cererii de finanțare se completează inclusiv cu ”<i>decizia privind acordul de mediu, acordul de mediu și/sau concluzia privind evaluarea biodiversității, după caz, în conformitate cu prevederile Legii</i></p>
--	---	--

		<i>nr. 86/2014 privind evaluarea impactului asupra mediului;</i>
Ministerul Energiei (Nr. 10-1418 din 24 mai 2024)	<p>1. Majoritatea propunerilor formulate în avizul Ministerului Energiei nr. 10- 1240 din 3 mai 2024, nu au fost acceptate de către autorul proiectului. Mai mult ca atât, considerăm argumentele autorului proiectului fiind cu caracter echivoc și insuficient de consolidate. În acest context <u>reiterăm poziția ministerului și recomandăm reanalizarea propunerilor expuse în prima avizare, în vederea identificării unei soluții optime.</u></p> <p>2. Totodată, la forma actuală a Programului, la pct. 7 „Riscuri de Implementare” în compartimentul „Măsuri de atenuare”, propunem substituirea textului „Extinderea utilizării energiei din surse regenerabile, fapt ce va permite reducerea consumului de energie” cu textul „Promovarea utilizării energiei din surse regenerabile va permite reducerea costurilor energiei consumate”.</p> <p>3. La compartimentul „Riscuri de mediu” propunem reformularea acestuia, cu accent asupra impactului de mediu, având în vedere că „securitatea regională” reprezintă în mare parte un risc economic.</p>	<p>1. Se ia act. Majoritatea propunerilor formulate în avizul inițial vizează domeniile atribuite, conform legislației, în competența Ministerului Energiei. Or, la formularea listei priorităților și proiectelor stabilite în Programul suspendat avizării s-a ținut cont de posibilitățile bugetului public național și propunerile APL Bălți, reieșind din necesitățile municipalității, care ar asigura minimul de condiții pentru dezvoltare în perspectivă. Programul nu poate acoperi exhaustiv toate necesitățile municipiului sau domenii ce țin de competența altor structuri.</p> <p>2. Se acceptă. Textul a fost redactat.</p> <p>3. Se acceptă. Riscul a fost reformulat.</p>
Ministerul Justiției (Nr. 04/2-4819 din 24.05.24)	<p><u>La proiectul Programului:</u></p> <p>1. Cu titlu de remarcă generală atenționăm că, potrivit pct. 2 din Regulamentul cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 386/2020 (în continuare – Regulamentul, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 386/2020), la fundamentarea, elaborarea, avizarea, consultarea și</p>	<p>1. Se ia act. Obiecția privind abrevierile a fost acceptată și înlăturată după prima avizare. Referitor la numerotarea elementelor structurale ale proiectului menționăm că au fost numerotate capitolele, tabelele, acțiunile incluse în Planul de acțiuni. Textul din conținutul capitolele nu constituie dispoziții cu caracter normativ, la care să fie făcute trimiteri,</p>

aprobarea documentelor de politici publice se aplică regulile și cerințele înaintate față de actele normative, în conformitate cu Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative. Prin urmare, numerotarea elementelor structurale ale proiectului actului normativ trebuie să fie continuă de la începutul și până la sfârșitul actului, ținând cont de prevederile art. 52 alin. (3) din Legea nr. 100/2017, iar semnele grafice se vor exclude, deoarece acestea nu constituie elemente structurale ale actului normativ. Punctele se grupează în secțiuni, însemnate succesiv cu numere ordinare exprimate prin cifre arabe, iar punctele se divid în subpuncte și în alineate. La utilizarea abrevierilor se va ține cont că, în conformitate cu art. 54 alin. (1) lit. i) al Legii nr. 100/2017, exprimarea prin abrevieri a unor denumiri sau termeni se poate face numai după explicarea acestora în text, la prima folosire.

2. La formularea capitolului 1 „Introducere” se va ține cont de prevederile pct. 11 din Regulamentul, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 386/2020. Drept urmare, acesta va descrie modul în care programul va contribui la atingerea obiectivelor din cadrul strategiei, perioada propusă pentru implementare, părțile implicate în elaborarea programului etc., or, prevederile enunțate dubleză conținutul notei informative.

3. La capitolul 3, obiectivele specifice urmează a fi reformulate pentru a fi SMART. SMART este un acronim al caracteristicilor considerate esențiale pentru corecta formulare a unui obiectiv. Aceste caracteristici sunt următoarele: S – specific; M – măsurabil; A – accesibil; R – relevant; T – încadrat în limite de timp. Un obiectiv specific urmează să fie foarte clar exprimat și să nu lase loc de îndoieli. Un obiectiv specific diferă, în primul rând, de unul general. El vizează rezultate concrete, iar nu

nefiind necesară numerotarea acestuia. Elementele grafice utilizate în Program au în mare parte rol de enumerări, pentru a asigura o mai bună înțelegere a textului. Precizăm că o serie de documente de politici aprobate la nivel național, includ doar enumerări ale capitolelor/subcapitolelor, nu și a textului propriu-zis (Ex. SND ”Moldova 2030”, SNDR 2022-2028, PN orașe poli de creștere 2021-2027 etc.).

2.Nu se acceptă. ”Introducerea” conține toate elementele menționate (atingerea obiectivelor altor documente de politici, orizontul de timp, părțile implicate). Precizăm totodată că Nota informativă a fost elaborată în baza Programului, ulterior elaborării acestuia. Prin urmare, elementele evidențiate în conținutul acesteia derivă din Program.

3.Se ia act. Formularea SMART a obiectivelor se face posibilă în condițiile în care sunt accesibile toate circumstanțele și indicatorii care oferă această posibilitate. În condițiile actuale de lipsă a indicatorilor statistici relevanți, incertitudinea perspectivei financiare, perioadei temporale, precum și suportului concret al partenerilor de dezvoltare pentru acest municipiu, formularea SMART a obiectivelor nu poate fi relevantă. În

	<p>rezultate în general. Măsurabil – înseamnă că un obiectiv poate fi cuantificat, fie cantitativ, fie calitativ. Un obiectiv măsurabil este cel care permite stabilirea cu exactitate a faptului că a fost atins ori nu sau în ce măsură a fost atins. De asemenea, un obiectiv măsurabil permite monitorizarea progresului atingerii lui. Accesibil – înseamnă că un obiectiv poate fi într-adevar atins cu capacitatea și resursele disponibile. Relevant – înseamnă că realizarea obiectivului contribuie la impactul vizat de documentul de politici. Realizarea unui obiectiv trebuie să contribuie în mod esențial la atingerea unui obiectiv mai mare, mai general. Relevanța obiectivului se evaluează în raport cu acest obiectiv mai general. În acest sens, el trebuie să vizeze un anumit impact. Încadrat în limite de timp – înseamnă că obiectivul conține și data până la care este prevăzut a se realiza. Totodată, la formularea obiectivelor remarcăm că, potrivit pct. 11 sbp. 4) din Regulamentul, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 386/2020 <u>obiectivele specifice reprezintă rezultatele preconizate specifice și măsurabile derivate din obiectivele generale ale programului.</u></p> <p><u>La proiectul Planului de acțiuni</u> (capitolul 10) 4.<u>Recomandăm revizuirea denumirii Planului</u>, or, acesta este elaborat pentru realizarea Programului Național de accelerare a dezvoltării mun. Bălți în calitate de pol de dezvoltare pentru anii 2024 – 2028.</p> <p>5.Semnalăm că, acțiunile și indicatorii din Plan trebuie să reiasă din obiectivele specifice ale Programului. Pentru claritate, <u>recomandăm</u></p>	<p>perspectiva evaluării intermediare a Programului, acumularea datelor statistice noi și a perspectivei financiare, obiectivele vor fi formulate în conformitate cu pct. 11 sbp. 4) din Regulamentul, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 386/2020</p> <p>4.Se acceptă. Denumirea a fost modificată</p> <p>5.Nu se acceptă. Considerăm că termenul propus este clar și poate fi calculat în funcție de data la care va fi aprobat Programul. O astfel</p>
--	--	--

reformularea termenului propus de autor pentru implementarea acțiunilor 1.1 – 1.3, în sensul indicării termenului la care acțiunea urmează a fi realizată.

6.La rubrica „Responsabili” semnalăm că, în temeiul art. 109 alin. (1) din Constituție și art. 3 din Legea nr. 436/2006 privind administrația publică locală, autoritățile administrației publice locale beneficiază de autonomie decizională, organizațională, gestionară și financiară. În acest sens, colectivitățile locale pot coopera în exercițiul sarcinilor lor doar în cadrul legii. Prin urmare, atragem atenția că autoritățile administrației publice locale nu pot fi incluse în Planul de acțiuni ca instituții responsabile, deci doar în calitate de parteneri. Adicional, menționăm că, potrivit art. 5 alin. (1) din Legea nr. 436/2006 privind administrația publică locală autoritățile administrației publice locale prin care se realizează autonomia locală în sate (comune), orașe (municipii) sunt consiliile locale, ca autorități deliberative, și primarii, ca autorități executive. Potrivit art. 1 și art. 40 din Legea nr. 436/2006 primăria constituie o structură funcțională care asistă primarul în exercitarea atribuțiilor sale legale. Astfel, primăria nu constituie subiect de drept. Prin urmare, cuvântul „Primăriei” nu este utilizat corespunzător. De asemenea, la acțiunea 1.7. urmează a fi revizuită sintagma „Actorii regionali și naționali”.

7.Subsidiar semnalăm că, lista autorităților responsabile pentru implementarea acțiunilor necesită a fi revizuită prin prisma Capitolul VII din Strategia națională de dezvoltare regională a Republicii Moldova pentru anii 2022-2028 (autorități și instituții responsabile).

de formulare a fost utilizată și în alte documente de politici adoptate (ex. PN Orașe poli de creștere, aprobat prin HG 916/2020).

6.Se acceptă parțial. Cadrul normativ actual, în special HG 386/2020, nu prevede ca parte componentă a structurii Planului de acțiuni ”partenerii”, ci doar instituțiile responsabile. În același timp, o serie de acțiuni din Programul supus avizării țin de competența Primăriei Bălți (ex.: depunerea cererilor de finanțare, ajustarea documentației urbanistice, implementare proiecte, actualizare studii de fezabilitate etc.) și vor responsabiliza municipalitatea să le realizeze, iar MIDR nu-și poate asuma responsabilitatea privind ”depunerea cererii de finanțare” sau ”implementarea” proiectelor, fiind în același timp organizator al selecției cererilor de finanțare. Subliniem că autoritățile APL se regăsesc în calitate de ”responsabili” și în alte documente de politici publice naționale (de ex. Programul național pentru gestionarea deșeurilor pentru anii 2023-2027). În acest sens, MIDR a fost indicată ca instituție prim responsabilă, cu specificarea rolului pentru anumite acțiuni.

Cuvântul ”Primăriei” a fost înlocuit cu APL. Sintagma ”actorii regionali și naționali” a fost revizuită.

7.Nu se acceptă. Așa cum s-a menționat anterior, chiar dacă Programul ține să contribuie inclusiv la realizarea obiectivelor SNDR 2022-2028, lista autorităților responsabile prevăzută de Capitolul VII din Strategia națională de dezvoltare regională pentru anii 2022-2028 se referă la un document

		<p>de politici publice concret și nu poate fi extrapolată asupra altor documente de politici publice elaborat ulterior.</p> <p>Lista autorităților responsabile este determinată de specificul sectorial al fiecărei acțiuni din Program</p>
<p>Ministerul Finanțelor (Nr. 05-17/117 din 24.05.24)</p>	<p><u>La proiectul Programului</u></p> <p><u>1.La pct.6 „Estimarea costurilor”, alineatul 1, sintagma „alte surse publice naționale” de substituit cu indicarea clară/expresă a surselor publice naționale ca exemplu: bugetul de stat (resurse generale, proiecte finanțate din surse externe) și/sau bugetul local.</u></p> <p><u>2.Totodată, având în vedere că proiectele care urmează a fi implementate în cadrul Programului urmează a fi finanțate, inclusiv, din contul bugetului de stat prin mijloacele Fondului național pentru dezvoltare regională și locală, Fondului rutier și Programului de finanțare „Fondul pentru eficiență energetică în sectorul rezidențial din Republica Moldova”, se propune substituirea abrevierii „FNDRL” indicate în aliniatul 1, precum și în Tabelul nr.4, după cum urmează: „Bugetul de Stat: - Fondului național pentru dezvoltare regională și locală; - Fondului rutier; - Măsuri de eficiență energetică în sectorul rezidențial.”</u></p> <p><u>3. De asemenea, este de menționat că, atât în proiectul Programului cât și în Nota informativă este necesar de indicat denumirea proiectelor finanțate din surse externe și implementate cu suportul partenerilor externi de dezvoltare, cu divizarea clară a sumei cheltuielilor pe proiecte.</u> Aprobarea unui document de politici cu un deficit de mijloace financiare de circa 2,4 miliarde lei poate duce la riscul presiunii asupra bugetului public național, precum și riscul de implementare</p>	<p>1. Se acceptă. Au fost incluse propunerile înaintate.</p> <p>2.Se acceptă parțial. Au fost incluse propunerile înaintate în alineatul 1. În Tabel se vor regăsi doar sursele a căror valoare a fost estimată.</p> <p>3.Nu se acceptă. Denumirea proiectelor finanțate din surse externe nu poate fi indicată la momentul elaborării Programului. Denumirile proiectelor investiționale vor fi precizate ca urmare a negocierilor cu partenerii de dezvoltare interesați în realizarea/cofinanțarea acestora în procesul implementării Programului.</p>

	parțială și/sau cu depășirea termenelor a proiectelor/acțiunilor din Program.	
Agencia de Investiții (Nr. 189-02 din 16.05.2024)	Lipsa de propuneri și obiecții.	Se ia act.

Secretar general

Angela ȚURCANU